קבלה · רמח״ל

ספר משכני עליון

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר משכני עליון

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-משכני-עליון/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 5
ארץ ישראל 6
חוץ לארץ 6
בנין הבית ע"י חיבור המאורות 6
המקומות במקדש - נגד כללות הנמצאים .8
טעם שינוי מדות בית העתיד, ב' שרשים
לבריאה כתר וחכמה 9
בית העתיד בסוד הכתר 10
בית השלישי נבנה למעלה בעת חורבן בית
הראשון 11
הבדלי דרגת השראת השכינה בבית ראשון
ושני 12
דרגת השראת השכינה בבית העתיד 12
מדידת הבית בקנה המדה ופתיל
פשתים 12
קודש הקדשים 13
כותל המזרחי של קודש הקדשים 14
שער קודש הקדשים 14
היכל 15
רמז בברכת כהנים למידות ההיכל
וקה"ק 16
ענין החומות והשערים 16
שער ההיכל ושני פשפשין לצדיו 18
אולם ההיכל 18
בית החליפות 18
עובי חומת ההיכל והאולם 19
שער האולם 19
ב' העמודים 19
פרוכת שער קה"ק 20
ארון העדות 20
מנורה, שולחן ומזבח הפנימי 21
צפוי החומות בעץ וזהב 21
כרובים ודקלים על הקירות 22
חלונות האטומים 22
אתיק אל אתיק 23
גובה הפתחים 23
גובה בית ראשון, שני ושלישי. ענין העליה
שהיה בבית הראשון 23
תקרה ובית 24
מדות הבית ק' צ' וע' 24
עזרת נשים ועזרת ישראל 24
שלשה שערי עזרת ישראל 25
שלשה אולמי עזרת ישראל 25
שלשה תאים לב' צדי השער 26
גגות התאים 26
סדר העבודה 27
פעולת הקרבן והקטורת 27
סוגי החי לקרבן 27
סדר הקרבן 28
כהן לוי וישראל משתתפים בקרבן 28
ג' חלקי הבהמה הנכללים בקרבן 28
סדר ההקרבה 28
שחיטה וזריקה 28
בית החליפות 29
פעולת הקרבן למלאכים ולנשמות 29
שחיטת קדשי קדשים בצפון 30
בית המטבחיים 30
לשכת המדיחים 30
אונקליות של ברזל להפשטת הקרבן . . . 30
לשכת השיר 31
לשכת המלבוש 31
סדר ההשפעה 32

התכללות תחתון בעליון וחזרתם למטה 32.
סדר התחלקות השפע 32
ל"ג תאים סביב הבית 32
המונח 33
המסיבה 33
תא הצפונית מזרחית פתוח להיכל ולפשפש 34
המזבח 34
מדות האורך ורוחב של המזבח 34
מקום המערכה 35
מקום הילוך רגלי הכהנים 35
מקום הקרנות 35
מקום הסובב 35
מקום היסוד 36
מקום עמידת המזבח 36
מעלה והדוכן עליה, מבדיל בין עזרת ישראל לעזרת כהנים 36
עזרת נשים 36
עזרת נשים סובבת אחורי בית הכפורת . 37
מקום אולם עזרת נשים 37
גזוזטרא המקיף את החצר 37
הלשכה אשר נגד הגזרה 38
מקום בישול קדשי קדשים 39
לשכות חצר החיצונה מסופם של תאים . 39
מקום בישול קדשים קלים 39
אולמות בעובי חומת החצר 39
הר הבית 40
יתרון מדות הר הבית העתיד 40
שערי הר הבית 40
ירושלים לדרומו של הר הבית 41
ד' רוחות הר הבית 41
שלשה סדרים בנתינת השפע 41
סדר ראשון, הר הבית - קיום הנבראים .. 41
סדר שני, סורג - התחדשות הנבראים ... 42
סדר שלישי, חיל - תיקון הנבדלים 43
מעלות עולות מחיל לעזרה 43
מעלות עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל 44
מעלות בין האולם למזבח 45
שער הפונה קדים סגור 45
דרך יציאה מהמקדש לעולי רגל 45
מים יוצאים מבית קודש הקדשים 45
קיצור מידות הבית - פרק א 46
קיצור מידות הבית - פרק ב 47
קיצור מידות הבית - פרק ג 48
קיצור מידות הבית - פרק ד 49
קיצור מידות הבית - פרק ה 49

הקדמה

המאמר הזה ראיתי לבאר בו ענין בית המקדש שלמעלה שהזכירו חז"ל, צורתו ותכונתו וכל משפטיו וכל חוקותיו. ולדעת איך מכוון כנגדו אותו שלמטה, בתבניתו ובמדותיו באר היטב. ואתה קורא נעים התגבר בשכלך, ולבך תשית לדעת מאוד, ואאלפך חכמה נפלאה, ואשר לא שמעת. לדעת איך המלך מלכי המלכים משגיח על בריותיו, ומנהג את עולמו וסדריו,... [והסדרים] חקר ותקן להעמיד את העולם על משפטו ולהכין אותו באמת ובאמונה. והדברים עתיקים, והמה נשגבים מאד משכל האנשים, כי לא נתחזק עדיין בן האדם בחכמת בוראו, ועל כן לא עמד בדרך האמת והצדק להבין ולהשכיל אל פעולות ה' ואל מעשי ידיו בדעת ובתבונה. והנני משים לפניך עתה דברים רבים ונכבדים, ואכלול אותם בהקדמה אחת, ובה תבין דרכי ההנהגה הזאת, והמזון אשר הוא נותן לכל בעתו, דבר יום ביומו, והבן מאד:

אבן השתיה, קה"ק ושאר הבית:

כשרצה המאציל לברוא את העולם הזה, כלל הכל בעשר מאורות גדולים, שמהם יצאו כל הנבראים כענפים היוצאים מנוף האילן, עד שלא נמצא דבר שאין לו מקום במרכבה העליונה. והמאור האחרון שבהם הוא הנקרא שכינה, ושם נשרשו כל הנמצאים, והבן מאד. כי מלבד השרש אשר להם בשאר המאורות, יש להם שרש זה בשכינה, להיותה נקראת במשל - אם הבנים, והכל יוצא מתחת ידיה, לכן בה נשרשו כלם. וצריך שתדע כי יש מקום אחד מיוחד ונודע לה, שבו נכללים כל השרשים האלה, ושם יש השרש לכל הדברים, לתלויים בה ולתלויים בשאר המאורות כאחד. כי בו נשרשים הארץ ומלואה השמים ושמי השמים וכל צבאותיהם, איש לא נעדר:

ובהקבץ כל השרשים האלה אל מקום אחד, באמצע יראה שם כמו אבן אחת. והאבן הזאת יקרה מאוד, כלולה מכל יופי וחמדה, והיא הנקראת "אבן שתיה", וכן היתה אבן הזאת בעולם הזה למטה במקום קודש הקדשים, כאשר אבאר עוד. וממנה נתפשטו סביב מסילות ושבילים לכל הדברים. ובתחלה נעשו מסילות גדולות סביבותיה, הם הדרכים לכל הנבראים למיניהם, כי כולם מבינים את דרכם, ומשם יקחו חלקם ארוחת תמיד הנתנה להם מאת המלך. ואחר אלה המסילות נמצאו עוד שבילים רבים קטנים מהם. לשבילים האלה אין חקר ואין מספר, כי בהם נשרשו כל הדברים למגדול ועד קטן, ונמצא לכל דבר שביל בפני עצמו. וכל הדרכים האלה, כל המסילות והשבילים כולם, עומדים באותו המקום אשר זכרתי לך בראשונה. ובהיותם מתקבצים באבן אשר באמצע המקום הזה, משם ישגיח עליהם היוצר ב"ה, וסוקר אותם בסקירה אחת, ועל

הסוד הזה נאמר, "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם". כי זאת האבן בלב העולם היא עומדת, ושם הם כולם יחד מתחברים ונאספים ונסקרים בסקירה אחת מאת המלך:

ארץ ישראל

במקום הזה אשר זכרתי לך, נמצא דרך אחד גדול, סביב לאבן סביב, וזה הדרך הוא כמו ארץ רחבת ידים מאד, ובה ערים גדולות ובצורות, לא נראו כהנה ברוב יפיים והדרם. וכל זה [ה]דרך, מאור עצמותו וזיו יפיו והדרו, של זה המאור אשר אני מדבר לך יצא. ועל כן היה המקום קדוש מאד, והאדמה אדמת קודש היא, אשר ממנה יצאה למטה הארץ הנקראת ארץ ישראל, ארץ אשר ה' דורש אותה:

חוץ לארץ

וסביב לארץ הזאת נמצאו עוד דרכים רבים, הולכים מקצה העולם ועד קצהו, אלה מימינים ואלה משמאילים. והדרכים האלה מזומנים הם להוציא מהם ארצות רבות, מדינות ומדינות בעולם, לתת אותם תחת שרים רבים ועצומים. ועל כן תדע כי כל הארצות היה להם להיות טהורות ולא טמאות, וכן השרים אשר עליהם. וכאשר השחיתו בני האדם את דרכם, נתבלבלו הדברים ונתקלקל העולם, הנכווצכו הגירים לצד הטומאה, ונשארו הארצות טמאות. כי הטומאה נתחזקה ברוב מדריגותיה, וחלקה להם את הארצות האל, ועל כן נטמאו. אך בעמדם בתיקונם, וכן בהתקנם לעתיד לבא, לא יהיו טמאות כי אם טהורות, רק לא קדושות כקדושת הארץ הטובה אשר נתן ה' לעמו ישראל לעולם. והבן מאד, כי סודות גדולים ועצומים, מושרשים בשרשי החכמה הרבה, אני מגלה לפניך. על כן תתגבר בבינתך, וחזקת והיית לאיש משכיל חכם ונבון, לדעת מגדולת אלוקינו כטפה מן הים הגדול, כי המגיע לשיעור הזה כבר הגיע אל שיעור גדול לאשר יוכלון האנשים שאת מעוצם הגדולה והנפלאה. ועתה הטה אוזנך ושמע, ואגיד לך סוד עצום ונפלא מאד:

בנין הבית ע"י חיבור המאורות

כאשר נכלל המאור האחרון הזה בכל אורותיו ובכל תיקוניו, ועמד על מכונותיו כראוי, נמצא לו בסופו מקום אחד נורא מאד, הוא מקום החמדה הגדולה ומקום האהבה והשלום. והמקום צפון וגנוז למלך לבדו לביא בו, ואיש לא יביא בו זולתו. ובמקום הזה נכלל כל יופי המאור הזה וכל הדרו ושלימותו, ובו נמצא כל הנועם וחדוה, שכאשר

יבוא בו המלך, מי יוכל למלל רוב יפיו וטובו, כי אין ערוך אליו בכל גאונו וקדושתו, וכפי רוב הסתתרו נתחזק באורה גדולה ועצומה. ומן המקום הקדוש הזה נגלה המקום האחר, שממנו דברתי עד הנה, והאבן השתיה מתגברת בתוכו. ועל כן תבין, כי זה המקום הנסתר והנעלם הוא הכלול מכל יופי המאור הזה. והמקום השני הוא כלול מכל המקורות והשרשים שנשתרשו בו מכל הדברים. והמקום הראשון הוא בית קודש הקדשים אשר נמצא שם הארון והעדות, והאבן השתיה שם עמדה להתחזק בו הרבה. והמקום השני הוא שאר כל הבית היוצא מן האבן ההיא, כאשר אפרש עוד בס"ד:

ועתה תראה כי כאשר נתחבר בראשונה המאור הזה הנקרא "מלכות" עם "המלך", מבין עוצם המנוחה יצא זה הבית, על מדותיו ועל משפטו, וכל חצירותיו וכל חדריו לפנימי ולחיצון, מדות לפי האורות, המעטים הם אם רבים. כי בזה הבית נמצאו הדרכים הגדולים, הם המסילות אשר למיני הנבראים שזכרתי לך למעלה. ולדרכים שמות מפוארים מלאים עצמה ויכולת. ומן הדרכים נתפשטו השבילים, אשר הגדתי לך; ונמצאו לכל שביל שמות מיוחדים, בחכמה גדולה ובסדר נפלא. ומשם לקחו כח כל הדברים, ובהם מתאחזים בעלותם ממטה למעלה. ובבואם אל המסילות, נתכסו תחת אותם השמות הגדולים אשר זכרתי, ולא נראה מהם דבר; רק בצאתם יתגברו בשמותיהם איש על מקומו. על כן לא היה בבית רק השמות למסילות ולא אשר לשבילים, והבן היטב. ובהיות הבית יוצא ברוב [המנוחה] וההשקט, על כן נקרא שמו "מנוחה":

וזה הבית כיון שנבנה בראשונה - לא נסתר עוד. וקודם בריאת העולם נברא הבית הקדוש הזה, כי מן הבית הזה לוקחים שפע וכוח כל הנבראים. ובהגיע אליו השפע הנשפע מן המלך, נראו כל חצירותיו וכל חדריו כולם מלאים כח ועצמה, לתת לכל הקרב הקרב, איש לפי מדריגתו. ועל כן לא פסק השפע מן הבית הזה מעולם, כי לולי פסק רגע אחד היו מתבטלים כל הבריות מיד. נמצא שאין המלך מסיר עיניו מהיכלו כלל. ואם תאמר על העליונים אמרו שאינם מתפרשים זה מזה, ולא כן על התחתונים, אין זה קושי, ואתה לא ירדת לעומק החכמה ולא הגעת אל שרשיה:

וצריך שתדע, כי יש זיווג ויש חיבור. והחיבור הוא בהאיר המאורות זה אל זה ממקומם, ואינם נגשים זה לזה, על כן תתחלש ההארה בהתפשטה מלפני אדוניה. ולזה קראו חכמים "פירוד", כי אין פירוד במאורותיו, רק כאשר אינם קרבים זה לזה נקרא פירוד, וזה קיצוץ הנטיעות. ולא יגיע זה רק למטה, אבל למעלה לא יגיע פגם זה ח"ו. ונמצאו שתי מאורות [י"ה], [היו"ד] תמיד בחיבור שלם, והקוין על גביהם, שלשתם נקשרים

בקשר אמיץ והחזק. אך משם ולמטה נמצא זה הפירוד בחטאת בני האדם, כי היו"ד תפרד מהה"א, והה"א מהוא"ו, והוא"ו מהה"א:

אך הזיווג הוא בהתקרב המאורות אחד אל אחד. ובהתקרבם בדרך זה, מי יוכל להגיד רוב תפארת קדושתם ועוצם גאונם, כי כאש בוערה לוהטים זה בזה, ונאחזים ביחוד גדול. ומרוב העוז והחדוה, תגיע השמחה אל כל המאורות, ממאור למאור, עד לפני השרש השלם והיחיד - אין סוף ב"ה. וברבות השמחה ירבה השפע ממנו לרדת בכל המדריגות. וזיווג זה הוא החסר מן התחתונים, ועל כן אמרו החכמים ז"ל (תענית ה.), "אמר הקב"ה - לא אבוא בירושלים של מעלה" וכו', כי עד יכונן ועד ישים ירושלים תהלה בארץ, לא יבוא המלך ביאה גמורה בירושלים של מעלה. וברבות התיקון במאורות, יתפשטו הדברים בכוח גדול ויבנה בית המקדש למטה. וכאשר חסר התיקון הזה מפני העוונות נחרב הבית למטה. ועם כל זה לא פסק למעלה, כי לולי פסק היה העולם כולו חרב ברגע אחד, כמו שאמרתי למעלה. רק הוחשך מאד ממה שהיה בתחילה, וגם חסר ממנו השמחה העצומה שהיתה בו מימי קדם, בהיותו משכן כבוד וזבול מנוחה אל המלך. וכאשר יתמו חטאים מן הארץ ישובו הדברים כבראשונה, והאור יהיה יותר והשפע ירבה מאד, ועל כן יבנה עוד הבית הזה למטה וכבודו יהיה גדול מן הראשונים. ועוד אדבר לך מזה בס"ד, ועד הנה היו דברי ההקדמה:

המקומות במקדש - נגד כללות הנמצאים

ואתה אחל לפרש משפטי הבית באר היטב, מקום למקום ופנה לפנה, כי כלם עומדים בסוד גדול תלויים ברומו של עולם. ואני כבר הודעתיך, איך מבין עוצם המנוחה הגדולה יצא זה הבית, בהתחבר שני המאורות הגדולים כאחד. כי אז נראו למאור התחתון - ההיכל, וחדרים, בנינים המפוארים, אשר מהם מקבלים כל העבדים וכל פקידי המלך, איש על מקומו אין פרץ ואין יוצאת:

ושלשה מקומות נמצאו בבית אחר צאת הדרכים והמסילות המתפשטות מן האבן הגדולה אשר זכרתי בראשונה, והם מקומות לג' מיני בריות הנמצאים בעולם. והמין הראשון הוא כלל כל הבריות החיצונות, בריות העולם הזה למגדול ועד קטון, לא נפקד מהם איש. והמין השני הוא כלל כל המלאכים העומדים על משמרותיהם לעבוד את עבודת המלך. והמין השלישי הוא נשמות בני ישראל, זרע קודש גוי אחד בארץ:

והמקומות בבית הם, ההיכל, והדביר ואולמו לפניו - זה הפנימי לפני ולפנים. וחוצה לו שתי העזרות, התחתונה והעליונה. וחט לעזרות - הר הבית. וצריך שתדע כי למלאכים

צריך ב' מיני שפע, הראשון לקיום עצמם; והשני הוא שפע הניתן להם לפי עבודתם לעשות, לתת אל הבריות שנפקדו עליהם, כי אם לא יקבלהו מאין יתנו להם. ואם רגיל אתה בדרכי החכמה תראה, כי אף על פי שחלקתי אותם לשלשה, הנה ארבעה הם, ההיכל והפנימי א', העזרה העליונה ב', והתחתונה ג', וההר הבית ד'; והם מקומות ליושבי ד' העולמות אבי"ע. וההיכל עצמו עוד נחלק לב', כי לפנים מההיכל הדביר, והוא קוצו של יו"ד המתחבר עם היו"ד תמיד ולא יזוז ממנה. ועל כן נמצאו שמות למקומות האלה, שמות גדולים ומובחרים, שמות כוללים; שלפניהם נתכסו כל שאר השמות העצומים והנוראים, והיו לפניהם כלא היו. כי לרוב קדושתם ויכולתם לא נמצא גבול ותכלית, בהיות כל המציאות נקשר בהם מראש ועד סוף. והם ד' מלואי הוי"ה הנודעים לחכמים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. ועל כן אמרתי למעלה בהקדמה, שבמקומות האלה לא נראה שום שם אחר זולתי אלה הארבעה, כי כל שאר השמות מאלה הם יוצאים, וישלטו במקומם המיוחד להם; ולא יוכלו לשלוט במקום ששרשם מתחזק חיזוק גדול כזה:

טעם שינוי מדות בית העתיד, ב' שרשים לבריאה כתר וחכמה

ועתה אומר לך, למה משתנה הבית העתיד מן הבית הראשון או השני, כי לא דבר ריק הוא, על כן שמע והבן מאד, כי הקדמות גדולות אתה צריך לדבר זה, והבן היטב:

והנה כתוב, "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ואמרו החכמים ז"ל, בראשית - ב' ראשית, וזה עיקר גדול ורב בסתרי הבריאה, לדעת את הדברים על בורים, ותיקון העולם מה תיקון. וכאשר עלה ברצון המאציל ב"ה לברוא העולם הזה, היה מעמיד את המאורות על מכוניהם, והמשמרות על מעמדם, וסדר כל הסדרים בחכמתו. והחכמה נשגבה מאד על כל המעשים, ובה כולם תלויים ועומדים, היא הנרמזת ביו"ד של השם הנכבד והנורא:

וממעל לחכמה נמצא ראשית אחר נעלם מאד, עמוק עמוק מי ימצאנו, הוא הנותן לה כח לעשות חיל. ומפני עוצם קדושתו נסתר בתוך החכמה, ולא נראה ממנו החוצה. ובראות כל השרים וכל הממונים המקבלים מאת המלך, כי מן החכמה כולם מקבלים, אמרו - הלא זאת היא ראשית הכל, והמקור שאין לו הפסק; ומזה הטעם נקראת החכמה ראשית. אך הראשית האחר נכלל בה, והיא לא נבדלת ממנו כלל, וכל מעשיה ממנו, וכל סדריה ממנו נתנו לה. ולא נמצא דבר בעולם שתעשה החכמה, שלא הגיע אליה מן הראשית הזה, הוא הנרמז בקוצה של יו"ד. ולא תמצא שנבדל הקוץ מן היו"ד ולא

היו"ד מן הקוץ לעולם. ונמצא לכל הדברים ראשית אחד, ועוד - ראשית לראשית, וזהו ב' ראשית שאמרתי למעלה:

ולמה אמר הכתוב כן? אלא שהעולם לא עמד בשלימותו למיום הבראו, כי תלוי היה ועומד עד מעשי האדם. ולולי היה האדם חוטא, היה נשלם, והוא חטא, על כן לא נשלם. ונמצא שלא עמדו הבריות על תיקון רק כפי ערך מה שהגיעם מן החכמה הנפלאה; ועדיין חסר מהם המעלה אחרת גדולה מזו הרבה. וזה כי בהתחזק הראשית הנעלם, ויצא ברוב תקפו והדרו, יקבלו כל המאורות מדריגה גדולה ומעלה חשובה מאד, עד שאין אחרי המעלה הזאת ירידה. וזאת המעלה לא הגיעתם עד היום הזה. אכן לעתיד ישיגוה ברבות הטובה בעולם, והשלום והמנוחה יתגבר בכל המדריגות, ונסו יגון ואנחה. כי על הימים ההם נאמר, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". ואלמלא הייתי רוצה להאריך בענין זה, היו הדרושים רחבים יותר, והייתי יוצא מעניני הרבה, אף כי הדברים רבים ונכבדים מאד, ואי אפשר ללבות האנשים להכיל כל הפרטים עד תומם, על כן לא ארחק מן הדרך, ורק הקדמות אניח לפניך. ואתה תסתכל בהם היטב, ותבין ממוצא דבר סודות סתומים וחתומים, לשרידים אשר ה' קורא נתנו ולמכסה עתיק:

בית הראשון בסוד החכמה ומה שתדע, כי עד עתה לא הלכו כל המאורות ולא עמדו כל המדריגות רק בסוד החכמה. ולזמן העתיד עוד יתגלה הראשית הנעלם, ויעלו כל הדברים מעלות גדולות ויקרות. ותדע עוד, שבחטא האדם נתקלקלו הדברים, וכל התיקונים נסתרו, ולא יכול העולם לחזור אפילו לכמות שהיה, אלא בימי שלמה כשנבנה הבית. וכן כתוב, "וה' נתן חכמה לשלמה", כי אז נתפשטה החכמה ברוב יפיה והדר כבודה, וכל המאורות נתחזקו בשמחה רבה. ולא נמצא באותם הימים רק עוז וחדוה בכל המדריגות ובכל העולמות אשר כמוהו לא נהיתה; ועם כל זה הכל היה בסוד החכמה לבד. ויען לא הגיעו אל התכלית האחרון, על כן היה הפסק לשלוה ההיא, והבית חרב:

בית העתיד בסוד הכתר

אבל לעתיד בהגלות הראשית - הנעלם אשר דברתי, תהיה השלוה רבה יותר מאד, ושאחריה לא יהיה עוד הפסק כלל. ונמצא שכל הדברים הולכים אחר מקורם. ובהיות המקור אחד, כל משפטי המאורות - הליכותיהם, מסעיהם ומוצאיהם, עמידתם וישיבתם, כולם הולכים על פי המקור ההוא. ובהיות המקור נשגב יותר, ישתנו על פיו כל הדברים כולם. על כן שינויים רבים יהיו בעולם בזמן ההוא. וכל שכן הבית הקדוש אשר כבר שמעת כי הוא המקום ממנו תוצאות חיים לכל אשר נברא בכל העולמות,

כי על כן ישתנה מאד ממה שהיה בראשונה. ונמצא, הבית הראשון בסוד החכמה, כי היא החכמה שנתנה לשלמה כמו שפרשתי, ובה בנה הבית הזה. והעתיד בסוד הראשית הנעלם שלא נגלה עדיין עד היום הזה:

אמנם ודאי אין כל חדש תחת השמש, וכל הדברים המתחדשים בכל יום תמיד בכל ימי ששת האלפים שנה, כבר נגזרו מתחלה וכן נבראו. כי רק ככלות זה הגבול הראשון יהיה חידוש. וזה עיקר גדול, ואני לא אאריך בו עתה, ואינני אומר רק כמו ראשי פרקים. אבל זה האמת, כי בעבור זה עשה ה' מתחלה את כל הדברים לפי מה שהם על פי החכמה לבד, ובהם כח להיות עוד לפי הראשית העליון. ובהגלות זה הראשית, אחריו כולם ימשוך בכח הראשון, שכבר היה בהם בתחלה, ותתחדש כל הבריאה כאילו אז נולדה. ועל כן אמר ישעיה, "השמים החדשים והארץ החדשה":

בית השלישי נבנה למעלה בעת חורבן בית הראשון

ועתה אודיע לך סוד אחד עצום ורב מאד, ועל כן תתגבר בשכלך לרדת אל עומק הדברים. דע, כי זה הבית העתיד הוא שראה אותו יחזקאל הנביא מיד אחר חורבן הראשון. ואתה כבר שמעת, כי לא פסק הבית למעלה, גם כי חרב למטה. כי הלא לא נבנה הבית למטה רק ברוב חוזק המאורות, והתגברם להאיר ממדרגה למדרגה, ויגיעו אל העולם הזה, וגם עשו הבית אשר עשו. (כבר) [וכאשר] חסר הכוח הזה, לא היה עוד זה הבית למטה; אך לא מפני זה חרב למעלה, רק הוחשך ולא האיר כבראשונה. אבל הסוד הגדול הנודע בזה הענין למי שהוא מורגל ללכת בדרכי החכמה, והעומד בסוד ה' ויודע אורחותיו, הוא כי כאשר בנה שלמה את הבית הראשון, לולי חטאו, אלא היו מחזיקים בתורתם, היו מתעלים במדרגותיהם, ומגיעים הדברים אל התיקון השלם. ואז היה העולם פושט צורה ולובש צורה, והיה מתגלה מה שלא נתגלה. אך כאשר גברה הרשעה ורבו החטאים, הנה הבית הראשון שנתקן בוגקונים הראשונים חרב. ואז אותו הבנין לא עמד עוד למעלה, רק ברגע אחד עבר ונבנה בצורה אחרת, היא הצורה והיא התכנית שעתיד להיות. ונמצאו, שני הבנינים, זה נכנס וזה יוצא ואין ביניהם כמלוא נימא. והבנין הזה לא נגלה למטה, כי רק לעתיד יגלה. אך למעלה, מהיום ההוא והלאה כן היה, וכן הוא. ועל כן ראה אותו יחזקאל, שכבר בנוי ועומד היה, וישראל לולי זכו במעשיהם, היתה ראויה להיות גאולת עזרא כגאולת מצרים, וביאתם כביאת יהושע. ואז היו בונים את הבית בתבנית הזה אשר ראה יחזקאל, והיו שתי המקדשים שלמעלה ושלמטה מכוונים זה לזה:

הבדלי דרגת השראת השכינה בבית ראשון ושני

וכאשר לא הטיבו דרכיהם, היתה הגאולה בחשאי, ולא עצרו כח לעשות כבית ההוא. ואז עשו אותו על פי הנביאים שביניהם, קצת דומה אל הראשון, וקצת דומה אל האחרון, שכבר נתחדש למעלה; אפס קצהו לקחו וכולו לא לקחו, כי לא היתה השעה הראויה לכך. ונמצא, שבזמן שלמה היו שני הבתים - העליון והתחתון מכוונים; על כן מצאה השכינה בו מנוח ושרתה בו. אבל השני, שלא היו דומים זה לזה לא שרתה בו שכינה:

דרגת השראת השכינה בבית העתיד

אבל לעתיד, לא די שיהיו דומים, אלא שהבית העליון יתפשט ויגיע למטה. והוא משרז"ל, שמקדש שלישי הוא מעשה ידיו של מקום, כי לא יעקר הבית העליון ממקומו, רק יתפשט ויגיע למטה; ואז יבנה סביבותיו בנין חמרי כאשר לעולם הזה, ויתחבר בנין בבנין להיות אחד, לא יתפרדו זה מזה. והכבוד יהיה שורה בו בגילוי גמור, והוא הענין שנאמר עליו, "ונגלה כבוד ה' וראו" וכו'; ואז תהיה השלוה גמורה בלא הפסק כלל. והנה על פי הסוד הזה כתוב, "מקדש ה' כוננו ידיך", כי השכינה כפי קבלתה, כן נראו בה תיקוני איברים וקישוטים נאים ונכבדים; וכאשר יאיר אור הראשית הזה, ירבה כבוד כתרה ויתנשא מאד. ונמצא שיהיה המקדש נבנה בסוד הכתר, ומנין כנג"ו הוא קכ"ו והוא מנין, א' א"ד אד"נ אדנ"י המאיר בכתר הזה. וכל אלה הדברים הם עמוקים מאד, ונשרשים בחכמה יותר ממה שהם נראים הרבה:

מדידת הבית בקנה המדה ופתיל פשתים

ותראה שכל המדות זה הבית נמדדו "בקנה המדה", והוא סוד גדול נמשך מזה הענין שאני אומר לך, שהבנין הזה על פי אורות הכתר הוא נבנה. וכל אחד מן המאורות כולם, בהתפשטם מן המציאות או בהתפשטם לכאן או לכאן, נמצא בקרבו השיעור והמדה יוצאת מן המקור, והיא העמידה אותו בגבולו ולא יעבור. ועל כן בהבנות הבית הזה בכל צורותיו ובכל תורתיו, נתחזק השיעור והמדה בכל דבר ממנו, ואז עמדו כל הדברים בסדר נכון ומתוקן הרבה:

ועתה אפרש לך הענין באר היטב. כי כל החדרים האלה וכל החצירות וכל המקומות, אחד הוא הבונה אותם; הוא המאור הט' הנקרא בפי החכמים "חי העולמים", כי ממנו תוצאות חיים לכל. והמאור הזה הוא הנקרא "קנה", והוא באמת עתה "קנה המדה", בהיות המדה נכללת בו להגביל את כל הבנינים היוצאים ממנה:

ותדע, כי "פתיל הפשתים" הוא המדה באמת. וה"פשתים" בגבורה הוא נשרש, וה"פתיל" הם עשר מאורות חזקים מאד נמשכים כולם בגבורה, להגביל כל דבר ולהעמיד כל נברא בתחומו בל יצא החוצה. והם עשר שמות כזה, יו"ד ק"ק ו"ו ק"ק נודעים אל החכמים, שהם שמות גבורה, נותנים מדה ושיעור לכל. ומזה הפתיל נמשכה המדה במאור שזכרתי, ואז נקרא הוא "קנה המדה", על כן כל בניניו במדה יצאו ממנו:

ותדע כי תר"ך מאורות גדולים ועצומים, נמצאו מתפשטים מן המאור הראשון, הוא הראשית הנעלם שזכרתי למעלה. והם נשרשים בשני שמות גדולים, מלאים כוח ועצמה, והם א"ל א"ל. כי בהראותם את רוב תקפם ואת יקר תפארת גדולתם, נתפשטו כל אחד מהם לש"י עולמות, וב' ש"י הם תר"ך, והם כת"ר, כי הם בכתר הנשגב והנורא. וש"י מהם נשארו במקומם, והש"י האחרים נתנו ממנו אל החכמה והבינה. ואז נתחלקו ביניהם קנ"ה לאחד, ועל הסוד הזה אמר הכתוב, "קנה חכמה קנה בינה". והבינה היא הנותנת גבול והמדה, כי ממנה היא יוצאה; ובהגיעה אל היסוד אז נקרא הוא על שמה "קנה המדה". והנך רואה כי כל זה נמשך מהגלות אותו הראשית, כי ממנו יצאו אלה השני קנים, והשמאלי הוא למדה, כמו ששמעת. ושיעור הקנה הוא שש אמות, והאמה ששה טפחים. על כן תראה, כי כל המאורות נקשרים במאור הזה, והוא הנקרא בדרך משל "כל" כי הכל בו. והקצוות הם ששה, וכאשר יתחברו זה בזה עולה מספרם ל"ו, כמנין הקנה הזה:

ועד כאן דברתי כמו בכלל, והיתי מקדים הקדמות גדולות. ועתה אחל לבא בפרטות הבית הזה, ואבאר לך כל צורותיו וכל חוקותיו באר היטב בס"ד. ואני אהיה מהלך אחר דרך השפע היוצא מן המקור ומתפשט לכל הצדדים.ועל כן אתחיל מן המקום שהוא יוצא ממנו, ואומר לכמה רוחות הוא מהלך אחר שיצא משם, או מה הדרך שהוא הוליכה בראשונה ומה באחרונה, והבן מאד:

קודש הקדשים

המקום הראשון המתפשט מן האבן השתיה הוא מקום האורה העצומה והברכה הרבה. כי בצאתה מלפני המלך, שם עמדה בראשונה בכל יופיה והדרה, מי יוכל להגיד כחה ורוב גאונה, ולא ניתן זה הכח אלא לישראל לבדם. והמקום הזה נראה בו מסך גדול, המבדיל בין הקודש ובין קודש הקדשים. ועתה הבן מאד לדעת סודות המקום הגדול הזה. בהתחבר שני המאורות הגדולים אשר ידעת מי הם המאורות האלה, ברוב המנוחה הנעלמה והנפלאה, נתחזקו כאחד ב' האותיות אחרונות שבשם הקדוש הוי"ה

ב"ה. והשני אותיות הם ו"ה, ואז נראה שם הבנות היכל גדול קדש קדשים. ההיכל הזה נסתר לפני ולפנים ולא נראה החוצה, כי פרוכת עומד לפניו לכסות את הפתח להבדיל ולא יראה. ועוד אודיעך מן הפרוכת הזה סודות גדולים. ונמצא זה ההיכל עומד למלך לבדו ואין אחר. רק פעם אחת בשנה בבוא הכהן הגדול למטה בבית קדשי הקדשים עם הקטרת, ינתן רשות לבוא שם למי שינתן. וזה מגודל אהבת הקב"ה את עמו, שהם חביבים לפניו יותר ממלאכי השרת, ודבר זה נתבאר בפסוק, "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל":

בתוך ההיכל הזה נתחזק מאור אחד קדוש מאד נקרא שמו יאקדונק"י, יוצא מבין המנוחה העצומה. והבן מאוד סודות השם הזה, כי הוא נכלל בין שני יודי"ן, ונרמז בו הסוד, "אני ראשון ואני אחרון", להיות כל המאורות נכללים בו בכלל אחד. על כן אלו השתי יודי"ן נתגברו ברוב הודם והדרם, ובנו ההיכל הזה על פי מדותיו לארכו ולרחבו; כי כך הן מתפשטות מן הראש אל הסוף ומן הסוף אל הראש. נמצא, עשרים לכאן ועשרים לכאן; ונמצאת מדת ההיכל הזה עשרים על עשרים. וכלם הם מ' אחת סתומה, והיא שיעור מקוה:

[פ"ד מ"א. אות לו]:

כותל המזרחי של קודש הקדשים

בהתפשט המאורות האלה ממקום כבודם, נתחזקה בהם המדה להעמידם בגבולם, ואז מרוב הגבורה נבנית חומה אחת לפניהם, ואז נגבלו האורות לפנים ולא הרחיבו עוד. וסוד החומה, תדע, כי כערך האור לפנים הוא ערך החומה וכחומה הוא האור, אין זה גדול מזה לפי ערכם וחשיבותם. ובהיות כל ההיכל בנוי ממאורות ב' האותיות שזכרתי למעלה, גם החומה מכח שתי האותיות ההן יצאה. ונמצא שיעור החומה ב' אמות, ובה נכללים לפנים כל המאורות היוצאים מב' האותיות האלה, והבן היטב. ובזה נבדל קודש הקדשים מן הקודש, שאפרש לך עתה:

[פ"ד מ"א. אות לד]:

שער קודש הקדשים

בהתגבר אור הו' הגדול והעצום, כי ממנו יוצאת האורה, ובהתגברו ברוב תקפו בקע בחומה, ועשה שם שער אחד למדתו, גבוה שש אמות. ומפני שנתחברה הו' בבת זוגה, על כן הרחיב לפניה השער הזה שבע אמות. ובבואי בשערי הקודש החיצונים מאלה,

אפרש לך ענין השערים אשר לחומות יותר. כי עד כאן היו הדברים בהעלם גדול, ולא היה רק שער הזה אשר עשתה לה הו' שאמרתי. כי אלמלא לא היה השער הזה פתוח, היה כל העולם מתבטל מחוסר כל, על כן נפתח השער הזה ראשונה. ובצאת השפע ממנו, נתפשט לכל צד ועשה לו מסילות ודרכים רבים לפי צורך העולמות:
[פ"ד מ"א. אות לה]:

היכל

בצאת האור הגדול מזה השער, נתפשט לצדיו ועשה שם היכל אחר, וההיכל הראשון הוא קודש הקדשים, והשני הזה הוא קודש. וזהו המקום שמשם מקבלות הנשמות של ישראל, וכאן נמצא המזבח הפנימי שבו נקרב קרבן הנשמות, בהעלותם את מנחתם לפני המלך. ועוד אפרש לך זה הענין היטב בבואי לפרש דרכי הקרבן ומנחת המלך בס"ד. ושם אפרש לך מה היא המנחה הזאת, או מי מעלה אותה, ומי מקבל אותה ומגיעה אל פני המלך, ומה השכר הניתן למקריבי המנחה, אחרי אשר קבל אותה המלך ברצון. ועתה אשלים לפרש ענינו בהיכל הזה:
בזה ההיכל נמצאו מאורות גדולים ועצומים מאוד, היוצאים משתי האותיות ו"ה שזכרתי לך, ומשתי היוד"ין. וכאשר נתחזקו בחיבורם הוי"ו והה"א זה בזה, יצאו מביניהם ששים מאורות גדולים ועצומים. ואלה יצאו החוצה בהיכל הזה, תחלקו לשלוש פינות העולם, לדרום ולצפון ולמזרח. ונמצאו בכל פנה עשרים מאורות, עשרה ממאורות הוי"ו, ועשרה ממאורות הה"א, ואומר לך מי גרם זאת החלוקה, כי הב' יודי"ן גרמו אותה. כי כאשר נתחברו יחד, הוציאו את המאורות על פי עשרה לאחד. עשרים מאורות הצפון ועשרים מאורות הדרום נתחברו כאחד, ולא יתפרדו זה מזה להסב את פניהם.ונמצאו ארבעים מאורות מצד אחד, ועשרים מצד אחר; ואז עמד ההיכל במידותיו ארבעים על עשרים:
וצריך שתדע, כי בצאת מאורות הדרום ומאורות הצפון מן השער, שמו פניהם אל המזרח, כי משם יצאו עוד. ועל כן נמצאו ארבעים מאורות אלה מתפשטים מן המערב עד המזרח. ואחריהם מיד יצאו מאורות המזרח. ובהיותם יוצאים מהלכים עד מקומם, היו הולכים ומתפשטים לכאן ולכאן, לחבר מאורות הדרום והצפון יחד, בהיות עליהם המשא הזאת לעשות תמיד. ובדרך הזה נתפשטו עד הגיעם אל מקומם. ועל כן נמצאו הארבעים המאורות הולכים מן המערב אל המזרח, והעשרים מן הדרום ולצפון. ובהעמיד "קרהמידה" אל המאורות חומה, עמדה חומת הדרום והצפון מ' אמה לאחד. כי בהתחבר המאורות זה בזה, נתחברו חיבור גדול ונכללו אחד באחד; וחומת המזרח לא

הותירה מעשרים, כי כן מספר מאורותיה. ובהגיעי לפרש דרך השפע והליכותיו, תראה ותבין מה היא פעולת החומה ותועלתה, מה תועלת נמצא בהנהגה והשפע היוצא ממנה: [פ"ג מ"ה. אות לג]:

רמז בברכת כהנים למידות ההיכל וקה"ק

ונמצאו כל מאורות ההיכל הזה שישים מאורות, וכנגדם בברכת כהנים שישים אותיות. כי משם יוצאת הברכה אל ישראל על ידי הכהנים בהיות עליהם עבודת המקדש והמזבח, כאשר אפרש עוד בע"ה. והשישים האלה עם המ' שבקה"ק הם מאה, ושרשם - העשרים שהם ב' יודי"ן. וכל הסוד הזה נרמז בפסוק אחד, "טוב מלא כף נחת" וגר, כי הוא מדבר על מקום המנוחה והנחת רוח, ואמר עליו "מלא כ"ף" כי כ' הם שני יודי"ן, [שבנו] את קודש הקדשים לפנים. ובהתפשטם ברוב תקפם, עשו בפנימי מ' ובהיכל ס', וכולם מאה. והוא "מלא הכף" - כ"ף מלאה, העולה מאה בחשבונה. ותראה שברכת הכהנים בשלש נחלקה, מפני חלוקות אלה המאורות שנתפשטו לשלש הרוחות. ונמצאו ג' יודי"ן לוי"ו, וג' לה' ועל כן ראשית הברכה ביו"ד והם יוד"י הוי"ו, שמשם יוצאת הברכה, כמו שזכרתי. ובהתחברם עם יוד"י הה"א נעשו כ"ף לכל רוח. ולכן סוף הברכות - כ', כי הכ"ף השלישית הוא ב"אליך" - ד"ישא" ושם הוא סיום ברכה. ומשם והלאה שתפשטה עוד ברכה, והיה סופה מ' של "שלום", והם המ' שבקודש הקדשים:

ענין החומות והשערים

ועתה אפרש לך ענין השערים הנמצאים בחומות. ואתה הסתכל מאד מאד בדברים, כי הם גדולים ונכבדים, ותראה סודות עצומים. דע, כי כל הדברים יש להם שרש למעלה למעלה, והם מתפשטים ויורדים ממדריגה למדריגה, עד הגיעם למטה. ושרש לכל נמצא בחכמה העליונה העומדת בראש כל המדריגות, ומחלקת משא לכל צבא השמים ושמי השמים. כי משם ולמעלה לא נודע ולא נרמז, אלא בהסתר גדול בלבות החכמים, לדעת כי הכל יוצא מאחד יחיד ומיוחד, שאין לו שם ולא כינוי, הוא עשנו ולו אנחנו, אין סוף ב"ה. ולחכמה הזאת נמצאו מבואות גדולים, ומאלה המבואות יצא לחט מזיווה ורוב הדרה, להאיר לכל התחתונים המתאוים להתענג ברוב נועמה. וב' מבואות נמצאו, שהם גדולים מאד ושקולים ככל האחרים, והם שני מאורות גדולים ועצומים, עומדים לכל דבר לפעול על פי החכמה, כל מעשה העולם בכל צרכיו. והמאורות האלה נקראו בדרך משל "שני מזלות", עליון ותחתון, הנוזלים מים מתוקים ונעימים להשביע לכל

חי רצון. הם הפותחים והסוגרים לכל מעשה ולכל דבר, ואין זולתם. ובראות החכמים הסוד הגדול הזה, אמרו, "הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל":

בהיות החכמה העליונה שמה פניה להתפשט למטה דרך המבוא העליון, ג' מאורות האירו שם, מאורות גדולים ועצומים אשר ליכלתם אין קץ ולהדרם אין תכלה. ושמות נמצאו להם חזקים מאד, והם יקו"ק יקו"ק יקו"ק. בצאת המאורות האלה מן החכמה, יצאו והגיעו אל המבוא הזה, ולפניהם נפתחו כל שערי הרחמים. ואם השערים האלה נפתחים, לא יהיה שער מן השערים התחתונים שלא יפתח, כי כל מעשי התחתונים תלויים בעליונים, ונודע שהכל השתלשלות אחד מן הראש ועד הסוף:

שלש מאורות אלה, בשעה שיצאו ממקום כבודם והגיעו אל המבוא התחתון, מצאו שם שלשה אחרים ראויים לערכם מאד, ונקראו שמותם אקי"ק אקי"ק אקי"ק, ושם נתחברו זה בזה חיבור גדול, וירדו יחדיו עד למטה. אך הראשונים נמצאו תמיד שולטים ועיקרים, כי הם כזכר, והשניים כנקבה. והמאורות האלה יורדים עד שיגיעו אל הקצה התחתון אשר בעולם, ולקצה הזה נמצאו כמו כן שלושה שמות מובחרים, והם אדנ"י אדנ"י אדנ"י. ובהגיע המאורות האלה אליהם, נתמלאו כלם ברכה ורצון, ונתמלאו באותיותיהם שנים עשר לאחד, כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, ואז נפתחו השערים:

ואפרש לך זה הענין היטב. כי כל חומה שמה אדנ"י, ועל כן כתוב, "הנה אדני נצב על חומת אנך"; ושלמה אמר, "אני חומה", וזה הענין מובן מאד למי שהלך לבו בדרכי החכמה ועמד על שרשיה. בהיות המדה הזאת אספקלריא שאינה מאירה, על כן היא מחיצה עומדת בפני האורות, ולא יצאו ממנה:

ושערים נמצאו בחומה הזאת, כי לולא השערים האלה, מאין היה השפע יוצא לתחתונים. והשערים האלה נעשים, כאשר נתגבר האור במקום מן המקומות בחומה הזאת, מרוב האור נתמלא המקום ההוא רחמים גדולים, ונמצא אותו המקום שער ופתח אל האור לצאת חוצה, והבן. כי בהיות השם הזה מתמלא כמו שאמרתי, עולה במספרו תרע"א והוא שע"ר. ועל כן בהגיע שמות המבואות שזכרתי בראשונה אל שמות הקצה הזה, נתמלאו [א]לה ברוב אורם, וכל אחד מהם נעשה שער אחד. ועל כן נמצאו ג' שערים לחצירות כמו שתראה וכאן שער אחד היה לבד, אבל ב' פשפשין קטנים נמצאו לו לימין ולשמאל:

שער ההיכל ושני פשפשין לצדיו

ועתה אפרש לך זה הענין היטב, כי אלה הג' שמות בסוד ג' הקוים הם עומדים. ובמקום החיבור והמנוחה הגדולה, שם נתחזק הקו האמצעי מאד; ומפני רוב הדרו ותפארתו, לא נחשבו לפניו שאר הקוים, כלא היו, כי הוא העיקר והם טפלים אליו. ועל כן שער אחד לבד הוא, אבל ב' פשפשין נמצאו לב' צדיו, מפני שתים האחרים. וכאשר נתפשטו האורות שבפנים להיכל לצאת, אף על פי שהם רבים, נכללו בעשרה, בהיות השרש מתחלק כמו כן לעשרה. ואז עמדו ה' לצד אחד, וה' לצד האחר, ועשו לפתח שתי כתפות; ה' נמשכים ברחמים לימין, וה' נמשכים בגבורה לשמאל. ורוחב הפתח עשר אמות, לצאת שם העשר מאורות אשר זכרתי:

[פ"ג מ"ב, מ"ג. אות לב]:

אולם ההיכל

ובהתגבר המאורות העליונים, פותחי השער, הראו כחם והדרם מן השער עצמו, ושם נתרחבו חוצה לו. ונראה שם בנין רחב מפואר מאד, ונקרא "אולם השער", כי הוא עצמו העושה את השער ויוצא ממנו חוצה. ולמה נקרא אולם? מפני שהמאורות האלה ברוב חיבורם ויחודם, בכל אחד" מהם, נראו שלשתם כאחד, ומנינם עולה למנין אולם:

ובהתגבר הקו האמצעי שזכרתי לך, שם הראה יפיו ויכולתו, ושמותיו נמלאו באותיותיהם - יו"ד ק"י וי"ו ק"י, אל"ף ק"י יו"ד ק"י. ונמצאו בין כלם עשרים אותיות, עשרים מאורות גדולים ונפלאים, פועלים בכח גדול. בהתחבר השמות, המאורות האלה עשו שם חבור גדול נאה, משולבים אחד באחד, אילופ"ד קקי"י יוויד"ו קקי"י. ונמצאו כל המאורות נכללים בין השנים העומדים אל קצותיהם, א' מפה וא' מפה, והם אל"ף ויו"ד. ובכוח אלה המאורות נעשו מדות זה האולם, עשרים בארכו וי"א ברחבו:

[פ"ג מ"א. אות ל]:

בית החליפות

וכן ב' הפשפשין נתפשטו לצידי האולם, ב' מקומות מפוארים מפה ומפה, ונקרא להם שם "בית החליפות". וצריך שתדע, כי כאשר יצאו ההויו"ת והאקי"ק מן הפשפשין, מפני עוצם האמצעי ורוב אורו, אלה לא נחשבו למאומה; ולא יכלו להראות פעולותיהם, מפני המאור האמצעי המתגבר ושולט מאד. על כן לא נתמלאו אותיותיהם, ועמדו בפשוטן; וגם שילוב לא נשלבו כראשונים. ובדרך זה בנו ב' המקומות בארכם וברחבם, בהיות

להם שמונה אותיות - שמונה מאורות, וב' אחרים נלוים אליהם מב' המזלות, שמהם יצאו לחזקם. ונמצאו רוחב המקומות השנים - עשר אמות לאחד. ושתים מאורות עומדים לקצותיה, מאור אחד מקצה מזה, ומאור אחד מקצה מזה, כראשונים. ונמצאו שתי המאורות - שתי הקצוות, י' מפה וה' מפה - יקו"ק אקי"ק, ומהם נמצאו אורך המקום מזה ומזה ט"ו אמה. ובבואי לדבר בסדרי המנחה אומר לך למה נקרא המקום הזה בזה השם "בית החליפות":

[פ"ג מ"א, פ"ה מ"א. אות מא]:

עובי חומת ההיכל והאולם

כל המאורות האלה בכל תולדותיהם, כשתדקדק להבין בהם, נמצאו יוצאים מן הו"ה המתחברים בראשונה. על כן בהתגבר קו המידה, להעמיד החומות על מכונותם, העמיד חומת ההיכל בסוד הוי"ו וחומת האולם בסוד הה"א, כי היא חיצונה מן הראשונה. ונמצאו החומות האלה הם בעצמם שש וחמש, והתפשטותם לפי האורות הנסגרים ביניהם:

[פ"ג מ"א, מ"ב. אות כח, לא]:

שער האולם

ובהתגבר האור בתוך האולם, עשה לו בחומה שער אחד. ועתה אומר לך תבנית השער כאשר הוא. המאורות העשרים, שהיו מתפשטים בתוכו מעבר אל עבר, כשרצו לצאת נסדרו בסדר אחר, כי מאורות האקי"ק נכללו במאורות ההוי"ה, ונמצאו עשר בתוך עשר. אז נראו אצל אלו העשר ד' מאורות גדולים מאד, ונמצאו המאורות ארבע אלה שרש לכל העשר המתפשטים מהם, ובין כולם י"ד מאורות, יקו"ק יו"ד ק"י וי"ו ק"י. אלה הי"ד מאורות בוקעים בחומה, ועושים השער רחבו למדתם י"ד אמה:

[פ"ג מ"א. אות כט]:

ב' העמודים

מחוץ לשער הזה נמצאו ב' מאורות נכבדים מאד, ונראים כשני עמודים גדולים עומדים אצל הפתח, אחד מימינו ואחד משמאלו. והבן סוד העמודים האלה, כי אלה הם ענפים מאותם שני המזלות העליונים, אשר שמעת, שמהם יוצא כל אור וכל שפע, ועל פיהם יהיה כל משפטי העולמות העליונים והתחתונים. ומהם יצאו ג' השמות הגדולים, יקו"ק יקו"ק יקו"ק שפתחו השער ועשו האולם לפניו. ולהראות כי אין הענף נבדל מן השרש,

וכל מה שהאור יורד מתחבר תמיד במקור שיצא ממנו, על כן נראו כאן אלה ב' המאורות משתלשלים, כמו שאמרתי, מאותם העליונים, (מבועי) [מעובי] כל הרקיעים, ומנהיגי כל דבר:

וגובה העמודים גובה גדול, והוא נודע למשכילים יודעי האילן וענפיו, באיזה מקום נמצאו ממנו. והאמת נמצא בחכמה, כי מן המקום שיוצאים אלו המאורות, עד המקום ששם הם נגמרים שישים. אמה ואחרי כן ינתן אורם לב' המאורות העצומים - התפארת והמלכות פועלי הכל. ומשם ירד מהם מה שירד, עד שהגיע אל הקצה ועשה שם שערים כשערים אשר עשה:

ועד עתה דברתי מבנין הבית, ההיכל והפנימי והאולם, וממדות חומותיהם ושעריהם הכל על נכון. ועתה אשוב להודיעך ממה שנמצא בתוכם ומדותיהם ותראה סודות רבים ויקרים:

[אות ל]:

פרוכת שער קה"ק

לפני השער אשר לקודש הקדשים נפרש מסך גדול, כמדת השער לא פחות ולא יותר. ואודיעך ענין הפרוכת הזה, כי כמה מאורות נתחברו שם לעשות זה המסך, לבלתי יעברוה את אשר לא ראוי הוא לעברה. ושני המזלות הם העומדים לכל דבר לעשות תמיד, ובהם נכללים י"ג המקורות הגדולים הנודעים אל החכמים, כי הם י"ג מדות של רחמים. ולפניהם לא עמד אישן מרוב גאונם וקדושתם, כי הכל יראים וחרדים מהם מאד מאד פן יאכלו באש הגדולה. ואחריהם החזיקו שבע שמות גדולים ומופלאים, העולים במנינם רל"ב תנ"ה, והם ד' מילואי הוי' אשר למזל העליון, וג' מילואי אקי"ק, אשר למזל התחתון. ומחיבור כל אלה מהאורות נעשה זאת הפרוכת, כמנין הי"ג ושבע השמות הנזכרים:

[אות לה]:

ארון העדות

ומבית לפרוכת נמצא ארון העדות, עדות אל היחוד הנעלם והאמיץ אשר לא יפרד, והוא עומד על האבן השתיה. וכל זה יתבאר לך, ממה שהודעתיך בדברי ההקדמה למעלה:

מנורה, שולחן ומזבח הפנימי

ובהיכל נמצאו ג' מאורות גדולים ויקרים, אחד לימין ההיכל ואחד לשמאלו ואחד נתחזק באמצע, משמש לשני הרוחות כאחד. ועתה אומר לך מג' המאורות האלה, כי המאור הימני נתפשט ברוב תקפו והדרו, ונראה כמו מנורה - זהב כולה, ובה שבע מאורות גדולים מתפשטים לכאן ולכאן. וזה המאור יוצא מן השכינה העליונה, כי שם הראתה כוחה, להיות המקום ההוא מקום התיקון לכל הנשמות, כאשר תראה עוד בסדרי המנחה בע"ה. ולמה היו שבעה נרות? אלא שכן היא שביעית למדריגות שעליה:

ולשמאל נמצא כמו כן מאור אחר שנתפשט לארכו ולרחבו, כדמות שולחן שעליו עורכים כל מיני מאכל נחמד ונעים, ושם נמצא לחם הפנים תמיד. ומדות השולחן הם, שתים אמות ארכו וגבהו שלש, וכולם הם ה'. הוא מאור יוצא מן השכינה התחתונה. ולפי שהיא חמישית אל המדריגות, על כן מידותיה ה', והשלישי נתחברו יחד, והרביעית שהיא היסוד לא נפרד ממנה, ועל כן הם שלש ושתים:

ובין שני המאורות האלה נמצא הג' המשמש לשניהם, והוא הנקרא בדרך משל מזבח הפנימי, ושם נקרב קרבן נשמותיהם של ישראל, כמו שאפרש לך:

[פ"ג מ"ה]:

צפוי החומות בעץ וזהב

וכאשר עמד ההיכל בחומותיו ובמדותיו הכל כראוי, נראה מבפנים כדמות מכסה אחד גדול מאד המכסה את החומה מראשה ועד רגליה, ועליו מכסה אחר. והבן סוד הכיסויים האלה, כי החומה נבנית מאבנים, והיו יוצאים מן המלכות, ועליהם חופף כבוד המלך ומכסה עליהם, עד שלא נראה מהם דבר, והכיסוי הזה הוא עץ, כי מ"עץ החיים" הוא יוצא. ועל הכיסוי הזה כיסוי אחר נכבד משניהם מאד. והוא כיסוי יוצא מן הבינה המסתרת את בניה בכנפיה, ועל כן נקרא הכיסוי הזה זהב טהור. ועתה אודיעך סוד גדול ואמת, כי כאשר המדריגות עומדות בתיקון, והמנוחה מתחזקת בחיבור הקדוש, לא נראה מן התפארת ומן המלכות, כי הבינה חופפת עליהם תמיד, כמו שאמר הכתוב, "כנשר יעיר קנו" וגו'. וברוב ההדר החופף עליהן נסתרו מעיני כל חי, ולא נראו עוד. וכן ראוי הדבר ודאי להיות, ועל כן כתיב, "והצנע לכת עם ה' אלקיך" ולפי הטעם הזה, אסרה התורה שלא להניח במקדש שלמטה, עץ שלא יהא מכוסה בזהב. והבן דרכי אלקינו, לראות כמה הם עמוקים, וכמה רחוקים מחכמת בני האדם:

[פ"ג מ"ד]:

כרובים ודקלים על הקירות

מבפנים להיכל הזה אל כל החומות, נראו מאורות יפים מאד, מקבילים אחד אל אחד, ומתפשטים מבין זיו החיבור השלם סביב סביב. ועל כן נראו בצורתם כדמות כרובים ותמורים. ועתה הבן גודל המאורות האלה וחשיבותם. ואומר לך מה היא ה"תמורה", היא העולה זכר ונקבה, ועל הסוד הזה נאמר, "צדיק כתמר יפרח", והם צדיק ובת זוגו: ולכרוב נמצאו שני פנים, פני אדם מצד אחד, ופני אריה מצד אחד. ותדע שהבית הזה בנינו נמשך מן הימין - ברחמים. והוא סוד הפסוק, "נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים". והימין הוא ראש ההרים והוא האריה, שנאמר בו, "ופני אריה אל הימין". והוא מתחבר עם האדם שהוא התפארת, ומאור שניהם נכלל החיבור הקדוש הנרמז בתמורה. ועל כן נמצאו פני הכרובים אל התמורה, פני אריה מצד אחד ופני אדם מצד אחד, והתמורה בין שניהם:
[פ"ג מ"ד]:

חלונות האטומים

המאורות האלה עומדים להאיר את כל ההיכל, ולמלאותו ברכה ורצון. והשפע הנאסף שם, בהתחזקו בתמורים האלה ובכרובים, מתגבר מאד מאד, ולא יחלש כוחו בצאתו מלפני אדוניו. ובהתחזק האור מבפנים, מלבד הפתח, בקע בחומות בקיעות רבות,... פניו לצאת. ואף על פי שמקום הבקיעה קצר הוא, כאשר יצא משם נתפשט לצד זה ולצד זה, וכל אלה הבקיעות הם נקראים "חלונות אטומים" כי הם צרים מבפנים ומתרחבים חוצה. וזה נמצא בכל חומות ההיכל וקודש הקדשים והאולמות. ודרך אלו החלונות יוצאים אורות רבים תמיד, מלבד השפע היוצא דרך השערים.כי השפע נמשך בעתו, ואלה האורות יוצאים תמיד ולא נפסקים, ומהם מקבלים התחתונים כוח ועצמה רבה. וגם העולים לקבל מן הפתחים יעלו בראשונה אל החלונות, ומשם ישקיפו בעד החלון לפנימה, ורואים בתוקף האורה והשמחה אשר לפנים, והם שמחים מאד וחומדים להתענג בטוב הצפון ההוא. וברוב התשוקה והחמדה רצים עד הפתח ברינה גדולה ובתהלה רבה, ושם יעמדו עד נתן להם מנה, איש לפי חלקו. וגם בהשקיפם בחלונות לקחו כוח גדול בנפשם, שיוכלו לעמוד אחרי כן ברוב השפע היוצא מן הפתח:
[פ"א מ"ו]:

אתיק אל אתיק

וכאשר נעשה בנין החומות, נראו בתוך הבנין כשלשה עמודים גדולים, נראים מב' הצדדים, כי בעובי החומה הם נכנסים. ועל פי הג' קוים יוצאים "אתיק אל פני אתיק", להחזיק את הבנין הגדול ולא ימוט:

[פ"א מ"ח]:

דלתות ההיכל ושער ההיכל נראה לו מזוזה רבועה, שממנה יוצאים שתי דלתות לימין, ולשמאל שתים כמו כן. וסודם שם אדנ"י - ארבע אותיות. ושתים מהם עמדו לימין, והם א"י, ושתים לשמאל - ד"ן. ובהסגרם יסגרו, אין יוצא ואין בא. ובהפתחם, שם נמצא מקום כניסה ויציאה, דרך הקודש יקרא לו, לצאת ולבוא כל באי הבית:

ועוד סוד אחר נמצא בכאן לחכמים. כי כ"ב מאורות עמדו בזה השער לימין וכן לשמאל. ואלה הכ"ב הם כ"ב אותיות התורה, וכאשר נתחברו הימנים לבד והשמאלים לבד, נראו כמו שתי דלתות, אחת לעומת אחת. כי ו' נתחברו לבד, וו' לבד, וי' עמדו אחריהם, וחברו אותם שש אל שש ונקרא להם בדרך משל ציר ודלת לימין, וכן לשמאל. ובהתחבר אלו עם אלו, עשו מ"ם סתומה אחת, ונסגר הפתח, ובהפתחה - יפתח. ואף על פי שאמרתי שכ"ב מאורות הם לימין וכן לשמאל, האמת - שיש כ"ב פנימים וכ"ב חיצונים מהם, כי כאן נמצא מקום לשכינה העליונה ותחתונה, ולשניהם נמצאו אלה המאורות. על כן הם כפולים, ונמצאו הדלתות ארבעה:

[פ"ג מ"ב]:

גובה הפתחים

וצריך שתדע, שגובה כל הפתחים, לבד מפתח הפנימי, הם גבוהים מאד, כי כפי המקבלים כך יהיו הפתחים. וחמישים אמה הוא גובה הפתח, כי כן נחלקו כל המערכות לנשמות ולצבאות - חמשה. אך הפתח הראשון הוא קטן מן האחרים. ועל כן תראה כי מה שמגיע אל התחתונים אינו אלא חלק קטן מרוב עוצם האורה העליונה, אשר במקום המציאות ב"ה. ואותו החלק הקטן מתרבה לפי קוטן התחתונים, ומספיק להם:

[פ"א מ"א, פ"ד מ"א]:

גובה בית ראשון, שני ושלישי. ענין העליה שהיה בבית הראשון

וגובה הבית מאה אמה, ואף על פי שלא הזכירו יחזקאל, אלא סתם (מא, ח), "וראיתי לבית גובה", כי כן הגובה באורך וברוחב, על כן לא פירשו. ואודיעך כאן סוד גדול, כי

הבית הראשון לא כך היה, לא למעלה ולא למטה. כי גובה הבית ק"כ היה, ועליה היתה עליו, משלמת המספר. אבל כאן לא נמצא גובה רק מאה, ואין עליו עליה. ותדע, כי שיעור מדה אחת היא מאה, ובהיות הבית הראשון נבנה על פי החכמה, על כן היו בו מאה אמות מן החכמה וכ' אמות עודפים עליה ומאירים בה מן הכתר, וזה לתיקון היה לה. אך גם הבית - עליה היה עליו, להראות את הכתר - כ"ף, השורה על החכמה ומאיר בה. על כן לא נמצא שם מן הכתר רק עשרים אמה, והמאה מן החכמה הם. אך עתה לא נמצא עליה על הבית, כי הכתר מתנשא לכל לראש, וגובה הבית מאה, והם מאה של הכתר. על כן נמצא, שיותר הם המאה האלה הרבה מאד, מכל המאה והעשרים הראשונים; והוא שאמר הכתוב, "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון" וגו'. וגם בבית שני עשו מאה, שכך היה למעלה, ונתנבא על ידי יחזקאל. ואם לא ידעו זאת לא היו משתנים מהבית הראשון ועושים הגובה לפי דעת - בלא סמך כלל:

תקרה ובית

ממלכות ההיכל עד חומת האולם, נראו מאורות גדולים כמו קורות המחזיקות את החומות להעמידם על תלם. וכל קורה היא וי"ו, ויוצאה מהוי"ו העליונה שבשם הקדוש ב"ה. ותדע כלל זה, כי כל בית בסוד המלכות, וכל תקרה בסוד התפארת. ועל כן ימשיכו הקורות את השפע לבית, כאשר יביא התפארת את האור אל המלכות. ולפני האולם נמצא מעלות, ואפרשם לך אחרי כן בבואי אל סדר העבודה בס"ד:

מדות הבית ק' צ' וע'

וג' מדות הזכיר הנביא לבית והם, מאה ושבעים. והם מנינים כלם נמשכים מן המאורות. כי כן עולים כולם למאה, ומאור אחד נעלם מאד, ועל כן יצא המנין צ'. ומאורות התחתונים מנהיגי העולם הם שבעים. וגם תדע, כי זה הסוד הוא, "אך בצלם יתהלך איש" ועל כן נמצאו צ' מאורות בבחינה אחת, ושבעים בבחינה אחרת והם ל"מ, ומאה בסוד הכתר העליון:

עזרת נשים ועזרת ישראל

ועתה אודיעך משפטי החצירות הכל על נכון באר היטב, ותשמע חכמה מפוארה מאד. ואני מדלג ענינים אחרים שהיה לי לפרש עתה, ואניח אותם עד לבסוף, כי אחר דרך השפע אני מתהלך, כאשר הקדמתי לך... בהתפשט הדרכים והמסילות מן האבן

השתיה, נעשו לפני הבית הזה שני מקומות גדולים מאד, אחד עומד לפני הבנין, ואחד מסבב את הבנין ואת המקום הראשון. ועתה אפרש לך כל הענינים האלה באר היטב. שני המקומות האלה הם כמו שתי חצירות גדולות העומדות לפני הבית, והראשון נקרא חצר הפנימית, והשני - חצר החיצונה, ושניהם הם מקום לכל צבא המלך משרתיו, העומדים אל עבודתו ואל משאו. ונמצא להם ראשים, והם עומדים על שאר הצבא, ויש להם דירה לעצמם, הם השרפים בעלי היכלות העומדים לכסא. ושאר הצבאות חונים על דגליהם, ועליהם שרים, קטנים מהראשונים, מסדרים את סדריהם ורואים בכל מעשיהם, להיות הכל כמשפט וכנכון ואין כושל. והשרים מקבלים מן החצר הפנימית, והמלאכים ושאר בני הצבא מן החצר החיצונה. לחצירות האלה נראו חומות נשגבות המעמידים את כל האורות בגבולם ולא יעבורו. ושיעור עובי החומה קנה המדה. ולהם שערים לצאת בהם השפע, כאשר אפרש לך עוד:

[פ"א מ"א, פ"ב מ"א. אות ט, יט]:

שלשה שערי עזרת ישראל

ג' שערים נמצאו לחצר הפנימית, אחד לדרום, אחד לצפון ואחד למזרח. וכל פתח רחבו עשר אמות, כי עשרה כתות מלאכים צריכים לקבל מהם, וגובהם חמישים, וכבר הודעתיך הסוד הזה למעלה. ואמנם כיון שכבר נתרחקו המאורות מן מקום החיבור הנפלא; על כן לא היה עוד הקו האמצעי ברוב תקפו כאשר היה שם בצאתו מן ההיכל, כי כבר תשש כחו, ועל כן לא היה יותר מן האחרים. ואז שלשתם היו איש כאחיו, וכל אחד פתח שער לעצמו:

[פ"ב מ"ב. אות יז]:

שלשה אולמי עזרת ישראל

ובפתוח השער יעשה האולם, כאשר הודעתיך כבר. כי מה שקרה לאמצעי לבד, קרה עתה לשני הקוים האחרים. אך נשתנו האולמות האלה מהראשונים, כי לא כמאורות הראשונים מאורות של אלה. וההוי"ה והאקי"ק עשו שמונה אמות לרוחב האולם. ואליהם נתחברו שני העמודים אשר כבר ידעת מהותם ומדותם. ועובי העמודים שתי אמות, כי כל אחד מהם נתחבר בחברו, על כן כל אחד הראה כחו וכח חבירו הנכלל בו; ואז עמדו המאורות בכח גדול על ידיהם. ואל העמודים "תמורים", כעמודי אולם ההיכל, כי התמורים הם הכתלים, ומקבלים בעמודים האלה, ומוציאים פעולותיהם

לאורה. ובהתגבר המאורות הג' ברוב הדרם, נתפשטו שם לי"ג, כי בהם י"ב אותיות וא' יותר מפני הא' הכולל את כולם כאחד גם למעלה; ועל כן עשו אורך האולם י"ג אמות. ועובי כל החומות קנה המדה, כי הוא הבונה. וכאשר לא היה טעם אחר למדה, נמשכה ממנו המדה כאשר הוא:
[פ"ב מ"ב; פ"א מ"ד. אות יד]:

שלשה תאים לב' צדי השער

בהפתח השער בחומה לצאת השפע חוצה, נראו לב' צדי השער חדרים מפוארים מאוד ג' לימין וג' לשמאל. ולהם פתחים זה בתוך זה, עד שנמצא שני החדרים הסמוכים אל הפתח, פתחיהם זה כנגד זה. ועתה אודיעך באלה הפתחים סודות גדולים. צריך שתדע, שהשפע להיות שלם וראוי לקיים הנבראים, צריך שיהיה תמיד ממוסך בדין וברחמים; והם הנרמזים במרכבה ימין ושמאל. ואין לך שום דבר נתקן היטב אלא על ידי זכר ונקבה, ועל כן נמצאו המאורות בדרך זה בסוד זכר ונקבה; ועל ידי שניהם מתקנים כל השפע וכל הצריך לתקן. ועל כן נמצאו החדרים האלה בכאן, וסודם לפי שרשם, חג"ת לימין וכן לשמאל. ושיעור החדר שש, כי שם מתגברת הו' שהיא הזכר. וכתלו ה', ששם מתגברת הה' שהיא נקבה; ונמצא בכל חדר מאלה זכר ונקבה:
והשפע הראוי לכל השרפים כבר נאסף כולו כאחד בתוך החצר הפנימית, ובצאתו מן הפתח לנתן להם נכנס מיד בתחלה בתוך החדרים האלה. כי השפע היוצא מן הימין נכנס בחדרים השמאלים, והיוצא מן השמאל נכנס בימנים. ושם נתקן בכל הג' חדרים, שעל ידם משתלמת ההשפעה בחסד דין ורחמים, לפי שליטת החסד או הגבורה. ועל ידי הוי"ו והה"א שהם הזכר והנקבה, הוא נתקן. ואחר כך יצא משם מתוקן ושלם להנתן לדורשיו כראוי:
[פ"א מ"ה; פ"ב מ"ב. אות ט"ז]:

גגות התאים

ואומר לך, מי הכניס השפע בצאתו מן הפתח אל החדרים האלה, ולא יצא מיד בקו המישור. הג' מאורות שעשו י"ג, כמו ששמעת למעלה, כאשר נפתח השער יצאו לחוץ. ובצאתם נתחברו עמהם י"ב מאורות אחרים, העומדים בשער עצמו, והם י"ב אותיות אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, ובין כלם הם כ"ה. אלה הכ"ה מאורות, נתפשטו מכאן ומכאן; מגג החדר החיצון הימני עד הגג החדר החיצון השמאלי. כי לא יצאו אל החהן הרבה,

רק נתפשטו לרוחב הנה והנה למעלה מגגות החדרים, ולא למטה. ונמצא, שכשיוצא השפע מן הפתח, אלה המאורות העומדים למעלה מאירים בו אור גדול. ובכח האור ההוא לא נתפשט השפע חוצה, אלא נתרחב לכאן ולכאן כמו אלה המאורות שלמעלה. ואז נכנס בתוך החדרים שפע הימין לשמאל, ושפע השמאל לימין, עד שנתקן שם. וכיון שנתקן, יוצא דרך שני הפתחים, ומתחבר באמצע כאחד. ואור אחר מאיר בו ומוציאו לחוץ, וניתן למי שניתן. ועל זה הענין הוזכר בנביא (מ, יג), "וימד את השער מגג התא לגגו". ותדע, שכל השיעורים והמדות שהוזכרו, לדבר מן החכמה הוזכרו, ונודע שהן צריכות לסדר ההנהגה:
[פ"א מ"ה]:

סדר העבודה

פעולת הקרבן והקטורת

בזה החצר נמצא המזבח החיצון הנקרא "מזבח העולה", הוא מקום הקרבן שמקריבים דבר יום ביומו. וכאן צריך אני לפרש לך סדר העבודה ומנחת המלך, והבן מאד. דע כי כל הצבאות, החילים, והנשמות - מן המאורות אשר למציאות הקודש נגזרו. ומהם הם מקבלים השפע והכוח להתקיים ולעשות את כל אשר מוטל עליהם. ובכל יום צריכים כל הבריות לקבל את השפע מבוראם. ולמה אני אומר "בכל יום"? אלא, מפני שכל יום הוא מדריגה בפני עצמה, ואין יום דומה לחבירו. ואני לא אוכל לפרש הרבה, כי הדרושים היו מרחיבים יותר, על כן אקצר, ואתה תתגבר בשכלך לרדת אל עומק הדברים. בכל יום צריכים התחתונים להתקרב אל העליונים. והענין הזה הוא קשר הענף בשרש; ונמצאים המלאכים נקשרים בשרשם, והנשמות כמו כן. אמנם, ענין הקרבן הוא להקריב המלאכים, והקטורת - להקריב הנשמות. והבן מאד, כי הסוד זה הוא "אדם ובהמה", והפנימים נקראים אדם, והחיצונים מהם בהמה:

סוגי החי לקרבן

והנה הקרבן נעשה מבהמה או מעוף, ולא מחיה. וג' המינים האלו נמצא להם מקום לכל אחד מיוחד. הבהמות בבריאה, והעופות ביצירה, והחיות בעשיה. ומפני רוב שפלותם לא ילקח מהם לקרבן, כי שם תוקף הטומאה רב, ולא יעצרו כח לעלות אל מקום רם כזה. והמזבח עצמו הוא מקום מוכן לקבל העשיה הזאת בה. ומהותו ממהות הנקודה

מקום התאוה הוא, ששם האש הלוהט שנאמר בו, "הוא העולה על מוקדה" והבן, כי הדברים עמוקים מאד:

סדר הקרבן

כהן לוי וישראל משתתפים בקרבן

ואומר לך עתה סדר הקרבן. וצריך שתדע כי ג' מדריגות נמצאו והם חד"ר, וסודם כהנים לויים וישראלים. והקרוב מכולם הוא החסד והוא הכהן, ועל ידו העבודה. כי הכל צריך שיהא נכלל בקשר אחד, והתפארת נכלל בגבורה, והגבורה בחסד, והחסד מעלה את הדורון כראוי. ועל כן נמצא בחצר מקום לישראל וללויים ולכהנים, כל אחד בפני עצמו, מלמטה למעלה, וכלם עומדים לקרבן. אף על פי שאינו נעשה רק על ידי הכהן, אך עם כל זה הכהן מקריב, והלוי משורר בגבורתו, והישראל עומד ומתחזק בכוונתו, ונמצאת העליה כלולה מן הכל. וכשתדקדק, תמצא מקום בעזרות לד' [מיני] אנשים, והם, כהנים, לויים וישראלים [ונשים]. ומקום [הנשים] הוא לחט בחצר החיצונה, והשאר הג' לפנים:

ג' חלקי הבהמה הנכללים בקרבן

וצריך שתדע, כי בבעל חי נמצאו ג' דברים, והם - האיברים והחלבים מן החסד הם יוצאים, הדם מן הגבורה, והרוח מן התפארת. ועל כן יהיה הדם נזרק על המזבח, והאיברים והחלבים נאכלים עליו, והרוח היוצא מן הבהמה מתקשר בשניהם, ועולה ונקשר אל המקום שנקשר. וכל הדברים האלה נראים ומתגלים למטה על פי מצות המלך, ונודע סודם בעליונים, בהיות ג' המדריגות האלה מתקשרים כאחד, ועולים להיות נכללים למקום שעולים. ונמצא, חלק בקרבן כנגד הכהן, כנגד הלוי, וכנגד הישראל. ותראה שכל הדברים של המקדש הם על הכלל, לא על הפרט, כי אחר כך מתחלקים הדברים מן הכלל אל הפרט:

סדר ההקרבה

שחיטה וזריקה

ועתה אפרש סדר הקרבם. כי בתחלה נשחט הזבח, וזה כשר אפילו... [בזר]. ותדע, כי ענין השחיטה הוא להוציא את הדם, כי בהיותו לשמאל נתחזק יותר, וגם ממנו מתאחזים (מ)שרי המשחית. ועל כן צריך להוציאו על ידי ה"סכין", והוא מאור קדוש ונורא יוצא מן

הבינה. ונקרא שמו ל"ף י' ו"ד י' הוא מילוי שם הקדוש אקי"ק המתמלא ביודי"ן. מכוח המאור הזה יוצא הדם החזק, אשר איננו ראוי לבוא לפני המלך. ועד כאן אינו קדוש, אלא טהור. אחר כך נקח מן הדם מה שראוי לקחת, ונזרק על המזבח, והוא העולה מן החלק הזה:

בית החליפות

ועתה אודיע לך סוד גדול ועצום למה נקראו ב' המקומות אשר זכרתי למעלה "בית החליפות". כי גונזים שם את הסכינים, ותראה חכמה גדולה. דע, כי כל המקומות אשר תראה עוד לפנים, הנמצאים בתוך החצירות, או באשר הם, ולהם שימוש שונה, הוא, כי שם האירו מאורות נותנים כח לפעול הפעולה ההיא. ונמצא, שבכאן גונזים הסכינים, כי מכאן יקחו כוחם הסכינים האלה לפעול פעולתם כראוי. והענין הזה הוא, כי בהיות שער ההיכל לנשמות, לא קבלו משם המלאכים, ומן השער הגדול לא קבלו כלום. רק זה קבלו, ממה שיוצא מן הפשפשים שהם "בית החליפות", משם קבלו מעט וקבלו זה הכח להכין את קרבנם, לגרש כל טומאה, ולטהרו ולתקנו בכח הסכין הזה. ואומר לך איך הם מקבלים זה הכח מכאן, כי כאן נמצאו שני שמות אקי"ק פשוטים שלא נתמלאו ביודי"ן כאמצעי, והמילוי שלהם נמשך למטה לעשות הסכינים האלה. ועל כן שם יגנזום לחברם עם השרש אשר שם, שהוא הפשוט, ושם מתגברים ומקבלים כוח ויכולת. וכשיהיו צריכים להם, ילכו ויקבלום משם, לעשות מעשיהם אל נכון. ושם יניחו בצד הא' המתוקנים, ובאחר - הצריכים תיקון לתקנם:
[פ"ג מ"א; פ"ה מ"א. אות מא]:

פעולת הקרבן למלאכים ולנשמות

וצריך שתדע, כי ענין הקרבן אף על פי שהוא תיקון המלאכים, נצטוה לישראל, כי להם מסור התיקון של כל העולמות וכל המדריגות, שכולם בשבילם נבראו, ובתיקונם זוכים לפני המלך. ונמצא, שישראל מתקנים למטה את הקרבן, ובו נתקנים המלאכים, ואחר כך מקטירים את הקטורת, והם נתקנים בעצמם:
ובתחלה, זורקים דם התמיד להתחיל מלמטה למעלה, והוא תיקון לחיצוניות העולמות והם עצמם נתקנים בזה, כי מצות המלך הם עושים. ואחר כך מיד מקטירים הקטורת שהוא תיקון הפנימיות, וחוזרים ומשלימים את הקרבן אשר בחוץ. כי האמת הוא, שאי

אפשר לעלות למדריגה העליונה עד שיתחיל בתחתונה; אך אין התחתונים יכולים גם כן להשתלם רק בתיקון העליונים, והבן היטב:

שחיטת קדשי קדשים בצפון

ושחיטת קדשי הקדשים בצפון. כי כל עניני הקרבן בגבורה הם נמשכים, שהיא העולה ולא יורדת. וגם בזה נשבר כוח שרש הקצף והמשחית:

בית המטבחיים

והנה ב"אולם השער" אשר לצפון, שם נמצא מקום מוכן לשחיטה. ואתה תזכור מה שהקדמתי לך, כי כל המקומות כפי קבלתם, כך יראו בהם פעולות שונות. וד' מאורות יוצאים מזיו השכינה התחתונה ועומדים באולם, שנים למזרח ושנים למערב; ונתפשטו שם כמו ד' שולחנות. ותדע, כי כל הכנות הדברים מן המלכות הם באים. ואלה ד' המאורות הם ד' אותיות של אדנ"י. וד' אחרים כהם ממש עומדים למעלה לכתפות השער, והם יוצאים מן השכינה עליונה:
[פ"ב מ"ה]:

לשכת המדיחים

ושם מבית לחצר, נמצא מקום אחד ששם נתקן הקרבן הנשחט תיקון גדול. כי שם מתפשטים מימי הרחמים ויטהרו אותו מכל זוהמה וטומאה; ולכן נקרא המקום הזה בדרך המשל "לשכת המדיחים". ושם נמצאו ד' מאורות אחרים כמו ד' שולחנות, מדתם לפי סודם, גובה כל אחד אמה, ואורך אמה וחצי, ורוחב - כמו כן. נמצא, כל אחד מהם גבהו אמה, והאורך והרוחב ג', והם ד' אותיות של אדנ"י אשר בהתמלאם נמצא לכל אות ג' אותיות. ושם מניחים כלי השחיטה, כי יהיר מוכנים למעשיהם, ושם יקחו כוחם:
[פ"ב מ"ג. אות כד]:

אונקליות של ברזל להפשטת הקרבן

בלשכה הזאת נמצאו שמות מובחרים והם כלם הויו"ת מלאים אורה ועצמה. ובעלות קרבן הצבאות שם הוא מתאחז בהויו"ת ההם, ומהם מקבל אורה גדולה ונתקן מאד, עד שיהא ראוי לעלות על מזבח המלך. וכנגדם נמצאים למטה בבית המטבחיים "שפתים טופח" - לתלות. והבן, כי טופח הוא ד' אצבעות, והוא ה', ושני הדברים אמת; כי סודו ד' אותיות השם ב"ה, ובחשוב הקוץ עמהם הם ה':

ופתח הלשכה הזאת לצד השער אשר לחצר. ותדע, כי כל פתח לשכה אשר אומר לך, הוא המקום שמשם נכנס בו המאור לעשות מלאכתו. ובהתפשט האור לצאת דרך השער אשר לחצר, נכנס בלשכה ההיא ושם נתישב:
[פ"ב מ"ג]:

לשכת השיר

כמו הלשכה הזאת, כך נמצאו לשכות אחרות בזה החצר, שתים לשער הצפוני הזה ופניהם לדרום. והאמת, כי אחת הם מבחוץ, ומבפנים נפסקים לשתיים. ושם נמצאו כלני] הניגון והזמר לזמר בם חיות הקודש. ואפרש לך הענין עתה בקוצר גדול, והבן מאד. הניגון מן המלכות הוא יוצא, וזהו שנאמר, "ובלילה שירה עמי", והוא מן הגבורה... [ממושך] ברחמים, שהיא חומדת לעלות ולדבק בימין, וסוד הענין, "ואל אישך תשוקתך". וכל העולים - על ידי הגבורה הם עולים, על כן אינם עולים אלא בשירה. והאמת, כי השירה מעוררת האהבה והחמדה מאד, והקולות נודעים במספרם שבעה; רק הבלים הם המתחלפים, כי כמה פנים לפנים. והמאורות נראים בדרכים הרבה, וכפי השרש המאיר כך יצא הכלי, ולא יהיה התשמיש בו רק לעורר אותה השירה כפי הסדר הנתן מן המדריגה אשר הוציאו. ונמצא, שמן אלה שתי לשכות מקבלים כח השירה והניגון, והם שתיים בסוד השכינה עליונה ותחתונה. ופניהם לדרום, כי כבר שמעת שאין הניגון יוצא רק מן הגבורה שנמשכה ברחמים:
[פ"ג מ"ג. אות כג]:

לשכת המלבוש

ואל שער המזרחי נמצאת לשכה אחרת, פניה כלפי הצפון, משם לובשים הכהנים את בגדיהם. ואודיעך בזה סוד גדול בענין בגדי הכהונה. כי כולם פשתים, והוא גבורה, אבל הם לבנים, וזה מורה על הרחמים, ואז ישאם עליו הכהן שהוא איש החסד, כמו ששמעת. ועתה אפרש לך זה הענין היטב. דע, כי חסד וגבורה הם חלוקים זה מזה, וכל אחד פונה לעברו ולא נתחברו, רק בבוא הג' שהוא המכריע ועשה שלום ביניהם; כי לקח מאורות הגבורה וחיברם אליו, ואז כבה מעט רוב שלהבותיה החזקות, וכבר נמסכה ברחמים. ואז חזר החסד ואספה אליו, ואז נשאר הכל ביחוד גדול ועצום וחיבור שלא נפרד. והענין הזה נעשה לבגדים האלה בזאת הלשכה, כי מאורות הגבורה מן הצפון יסעו, ובאו אל

הלשכה הזאת אשר במזרח, ושם נמסכו ברחמים, ועשו בגדים נאים ולבנים להלביש את הכהן, והבן היטב:
[פ"ב מ"ג. אות כ]:

סדר ההשפעה

התכללות תחתון בעליון וחזרתם למטה

ועתה אשלים לך סדר העבודה היטב, ותראה בו סדר ההשפעה על נכון. כי כל התחתונים נכללים בעליונים מהם, על כן האופנים נכללים בחיות והחיות בשרפים. ומקומם למעלה הוא החצר הזה, ועל כן כאן נמצא המזבח, כי מכאן עולים למקום שעולים. והנשמות עולות מבפנים, ונמצא השרש שלם בענפיו מבית ומחוץ. מי יוכל להגיד רוב השמחה המתחזקת באותה השעה, והאור המתרבה אל כל המדריגות. והנה אז נעשה החיבור הקדוש והנורא, ומשם חוזר ויוצא השפע לנתן אל כל אשר היו בדורון העולה אל המלך:

סדר התחלקות השפע

ומקום צאת השפע בראשונה הוא אל ההיכל, ומשם מקבלות הנשמות. ותדע כי כל המקבלים - מן השערים הם מקבלים, כי המקום לפנים הוא מקום אסיפת השפע, והשער הוא המקום שממנו הוא יוצא. והחומה אשר למקום הלא היא הגבול לשפע, על כן ממנה ינתן שיעור גם אל השפע היוצא לכל אחד. ועל כן נמצא, שלפי הגבול אשר בחומה כך יצא האור, כי הגבול ההוא יגבליהו תמיד:
והנה בהיות נכללות הנשמות זו בזו, תהינה כל הנשמות נכללות בי"ב שבטי י"ק שהם השרשים לכלם, והשבטים באבות, וכלם באברהם שהוא האב הראשון. והוא הכהן הגדול שנתן לו רשות ליכנס אל הדביר פעם אחת בשנה, וכנגדו ימשך מלמעלה החסד העליון. והנה בשוב השפע לרדת, ינתן אל האבות ראשונה, ומהם לבניהם, עד סוף כל הפרטים. בחצר הפנימית יצא האור הראוי לשרי הבריאה, ובפתחיה יקבלוהו. ובחצר החיצונה יצא הראוי למלאכי היצירה. ובהר הבית - הראוי לפקידי העשיה ולכל הבריות:

ל"ג תאים סביב הבית

ואמנם, סביב ההיכל והדביר נמצאו כמו חדרים סביב סביב, והם חדרים עומדים זה על גבי זה גם כן, כי כן כל היוצא מן החיבור הקדוש... [לג'] יתפרש. ונמצאו מן החדרים

האלה, ה' לדרום וה' לצפון וג' למערב. ואלה סובבים חומת ההיכל, חוץ מה' אמות לסוף הדרום והצפון, שלא הגיעו שם אלה החדרים. ואומר לך למה הם אלה החדרים, כי מלבד השפע שמקבלים הצבאות, השפע הזה לא יגיעם רק מן החצר הפנימית והלאה. ועוד יקחו חלק מאחר כתלי ההיכל במקומו. ועוד אפרש לך איך הם מקבלים אותו. ונמצא, זה שפע יתר, כי אף על פי שהוא מבחוץ הנה הוא עליון; מה שאין כן שפע הפתחים, כי אף על פי שהיא מבפנים הנה הוא תחתון:

[פ"ד מ"ב. אות מג]:

המונח

ורחוק בה' אמות של המונח יוצא אור ההיכל לימין ולשמאל. ושם במונח נמצא פתח החדר, ושאר החדרים פתוחים זה לזה, ומאותו הפתח נכנס אור ההיכל בחדרים. ונמצאו החדרים שלוש ושלושים בשלוש עליות - י"א לעליה. והענין, כי מחיבור הו"ה המתחבר בתוך קודש הקדשים הם יוצאים, על כן היו כבר. וצריך שתדע, כי כח החדרים האלה אינו הרבה ולא יצא רק מן הה"א שבפנים, וגם מקום המונח שמשם מקבלים הוא ה' אמות, אך ה' זאת עשתה להם גבולם סביב ה' אמות כותל, ובם לא האירה רק בד' אותיות אשר לשמה אדנ"י. והוא"ו לא הראתה שם כחה רק מעט מזער במקום מוסד החדרים האלה. ומזה תדע כמה האור מתמעט בטרם הגיעו אל מקבליו אלה:

[אות מב]:

המסיבה

ועוד תשוב תראה דברים גדולים בזה הענין. כי עדיין לא יוכלו לקבל מאלה, על כן נמצא לימין ולשמאל מקום אחר, עשר אמות מפה ועשר אמות מפה. ולא נחלק לה' [כ] חדרים שזכרתי, רק מקום אחד הוא, ששם נאסף כל האור היוצא מן החדרים כאחד. ולמה היה עשר? מפני עשר הכתות הצריכות לקבל משם, ואחר כך משם יצא אליהם כמו שאפרש לך. והמקום הזה כנגדו נמצא למטה ה"מסיבה":

החדרים האלה מדי עלותם מרחיבים, כי תתמעט חומת ההיכל. ונמצא, השיעור מתמעט והאור מתרבה, כי העליונים הארתם מרובה מן התחתונים. וענין זה תלוי בתקרה, ואתה כבר [ידעת] כי הקורות הם ממשיכות האור אל הבית. אך הקורות האלה לא יכנסו בחומת ההיכל אלא מחוץ, כי מחט הם מקבלים ולא מבפנים. ומעלות נמצאו מחדר לחדר, כי כן לכל המאורות נמצא מדריגות אלה לעלות מאחת לאחת:

[פ"ד מ"א, מ"ג. אות מה]:

תא הצפונית מזרחית פתוח להיכל ולפשפש

וצריך שתדע, כי הפשפשים... [אשר] לשער הגדול, הם הנותנים השפע אל החדרים דרך המונח. ועתה אודיעך בזה סודות גדולים. החדר הראשון בצפון יש לו פתח נפתח בתוך ההיכל, ומן הפשפש נמצא הדרך לתא, ומן התא להיכל. ולמה היה כך? אלא שכיון... [שבצאת] השפע הוא צריך להתפשט לחדרים האלה, גם בתיקון העולה צריך שיהיה נכלל זה הענין; על כן נמצא הפתח הזה שבו עולה התיקון. אבל שפע היורד לא משם הוא מקבלו, רק מן המונח, כמו שאמרתי למעלה. וצריך שתדע, כי הפשפש הצפוני הזה הוא נפתח תמיד לבוא אל החדר, כי כאן נמצאים המים התחתונים שהם נקבות. אך הפשפש הדרומי הוא סגור, כי שם המים העליונים - זכרים. ועל כן נאמר עליו (מ"ד, ב) "כי ה' אלקי ישראל בא בו". ולא יבוא בו רק הכהן הגדול שמקומו לדרום הוא. ואשלים עתה עניני חצר הפנימית ואחר כך אפרש החצר החיצונה. הנה החצר הפנימית הזאת היא מאה אמה על מאה אמה; וכבר ידעת, כי כללות כל המדריגות הוא מאה:

[פ"ג מ"ג. אות מג]:

המזבח

גובה המזבח וכאן נמצא המזבח כמו שאמרתי. ועתה אפרש לך מדותיו בסודות עמוקים מאד, כי הלא בו נמצא מקום לכל מי שצריך לעלות בו. ושיעור גבהו עשר אמות. וצריך שתדע, כי ג' מדריגות נמצאו במזבח הזה, המדריגה הראשונה למעלה גובהה ד' אמות, והשנית כמו כן ד', והשלישית ב'. וסוד הענין הוא, כי כאן נמצא מקום לכל היכלות הבריאה לפי עליתם כראוי. ונמצאו ד' אמות הראשונות כנגד כח"ב שבהיכל קודש הקדשים, ורצון - העולה על כל האחרים. וד' אחרים הם חו"ג נו"ה. וב' האחרים הם יסוד ומלכות, המתחברים בהיכל לבנת הספיר:

[פ"ב מ"ד. אות כה]:

מדות האורך ורוחב של המזבח

ועתה אפרש לך סדר התפשטות מדותיו לארכו ולרחבו. דע, כי ל"ב נתיבות נמצאו לחכמה מלמעלה, והם כללות הכל, יו"ד ספירות וכ"ב אותיות, מלמעלה למטה. וכנגד זה חכמה תחתונה - שכינה, נקראת כבוד כי כוללת גם היא כחכמה העליונה ל"ב, אך מלמטה למעלה. ומן השכינה ירדו ד' מאורות בבריאה, והם נקראים כבוד. וכאשר

הגיעו המאורות האלה לסוף מדריגותיהם, שם נכללו כל הל"ב, ונראו כלם במקום אחד, כמו שאפרש:

מקום המערכה

וברדת ד' מאורות אלו, כנגדם נעשה בזה המזבח מקום אחד, והיה זה המקום בראשונה כ"ד על כ"ד. והם כ"ד צירופי אדנ"י. וכנגד זה נמצאו כ"ד משמרות לעבודה, ומתחברים הענפים בשרשים:

מקום הילוך רגלי הכהנים

ובהתחבר עמה התפארת והיסוד שהם ב' ווי"ן, נת(א)ווסף בה, אמה על אמה ונעשה המקום כ"ו, כמו השם הקדוש יקו"ק ב"ה. ומקום זה נקרא "מקום הלוך רגלי הכהנים", והראשון נקרא "מקום המערכה":

מקום הקרנות

אחר כך מתחברים עמה גם הנצח והוד, והם שני קרניים החזקים שנאמר בהם, "וקרני ראם קרניו" וגו', ואז נעשה המקום בת כ"ח. והענין, כי היא נקראת "בת שבע", ובהיותה עומדת לנגד הד' - תפארת נצח הוד יסוד, נראו בה כ"ח אלה, והם כ"ח מחנות שכינה. ובהיותה מתוקנת נגד אלה הד', אז ירדו ממנו הד' אורות אל הבריאה; על כן היו כאן הקרנות ארבע, והם ארבע אותיות אדנ"י. וצריך שתדע, כי יש אמה בת ששה טפחים ואמה בת ה'; ואמה בת ו' היא מן הזכר ואמה בת ה' היא מן הנקבה. ונמצא הכבוד הזה סוד הה"א שבשם, על כן אמות הקרנות בת ה' טפחים:

מקום הסובב

ועתה ירד האור ד' מדריגות, כי כן הם מחוברים כאחד. ואחר כך חזרה הה"א, ונתגברה בכוחה ונתפשטה יותר מבראשונה, ובלטו לחהן ב' אמות אחרות, אמה מזה ואמה מזה, ה' טפחים לאמה. ואומר לך מהיכן באו שתי אמות האלה. כי מהיכל הרצון הם נמשכים לכל היכל והיכל ממה שנמצא בהיכל הרצון הזה כנגדו, ונמצא המקום ההוא... [ל' על ל']:

מקום היסוד

ואחר ד' מדריגות נתפשט הכבוד עוד. ובהגיעו למטה אל המקום האחרון שבמדריגותיו, שם האיר בכל תקפו וגדולתו ל"ב אורות גדולים כמנין כבו"ד, והיה שם ל"ב על ל"ב:

מקום עמידת המזבח

והכבש והנה מקום המזבח הזה אשר יהיה לעתיד, מכוון כנגד היכל וכתליו, כי כן כתוב (מ, מז), "והמזבח לפני הבית". והכבש שלו לדרום, ואומר לך מהו הכבש הזה. כי המזבח מן המלכות הוא, והכבש שאצלו מן היסוד, והוא לדרום לתקן המזבח עצמו בסוד הימין. ועל כי הכבש הזה לדרום, נמצא שהמזבח נמשך אחר הדרום, והוא הסוד, "נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים", כמו שפרשתי למעלה. כי לא היה המזבח כך - לבעבור יהיה באמצע; אלא כי מן הדרום הוא מתחיל, ומפני מדותיו הגיע עד סוף הכותל אשר להיכל לצפון. ונמצא מדות לכבש כמדת המזבח ממש, כי זה כזה לא פחות ולא יותר. ושנים אחרים קטנים נמשכים ממנו אל הסובב והיסוד, שהם שתי המדריגות התחתונות:
[פ"ב מ"ה. אות כו]:

מעלה והדוכן עליה, מבדיל בין עזרת ישראל לעזרת כהנים

בחצר הזה נמצא עוד למקום הלויים מעלה אחת - ובה שלש מעלות אחרות עולות אל מקום הכהנים. והוא, כי מקום הלויים עולה ממקום ישראל מדריגה אחת, ואחר כך מתחברות המדריגות והם ג', וכולם נכללות במקום הכהנים לעבודה. ולא היו המעלות שנים עד מקום הכהנים, כי אין המקום ההוא פרטי לכהנים, רק מקום כללות לכל המדריגות כאחד - בחסד עצמו, והבן היטב:
[פ"ב מ"א. אות כא]:

עזרת נשים

ועתה אבוא לפרש עניני החצר החיצונה. והוא מקום קבלת החיות - מלאכי היצירה. ומן הפנימית עד כותל החיצונה נמצא מאה אמה לכל רוח, ושיעור המאה כבר ידעת:
[פ"ה מ"ג. אות ט]:

עזרת נשים סובבת אחורי בית הכפורת

והחצר הזה סובב את כל הבנין גם לאחוריו. עד שנמצא מאחורי הבנין אל כותל החצר י"א אמה, כנגד הוי"ו והה"א שבפנים. ותדע שלא סבבה כך החצר הזה את הבנין בבית הראשון. ולמה כך? אלא מפני שלאחורי המקדש נמצא מקום למטה למטה אל מלאכי הקצף והטומאה, ולכן לא סבבה שם החצר, שלא לתת להם חלק כלל. אבל לעתיד לבא יטהר העולם והאלילים כליל יחלוף, ומה שישאר בטהרה ישאר. וזה הענין נתבאר בפסוק, "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה" וגו', ועל כן תסוב החצר לכל הצדדין כי אין מונע:

[פ"ה, מ"ג. אות מט]:

מקום אולם עזרת נשים

ג' שערים נמצאו לחצר הזה, משפטם כמשפט שערי הפנימית. רק שהאולם שהוא בפנימית לחוץ, הוא כאן בפנים. כי האולם הזה הוא הלחם הקדוש הנתן לכל ישראל ויוצא דרך השערים חוצה. אך החצר החיצונה נמצא בה כח לעמוד באור הגדול המתפשט ממנו במקום שהוא שם, על כן היו אולמי הפנימיים חוצה. אך הר הבית אין בו כוח לעמוד בו, על כן היו האולמות פנימה. ונמצא, שבחומת האולם שבפנים יצאו כתלי חצר השער חוצה. רק שכותל האולם באור הוי"ו נבנה, וכותל החדר באור הה"א; על כן אמה אחת כנס בראשונה ואחר יצא, והוציא כנגדו כותל החדר. ועל כן דקדק הנביא (מ, יב), "וגבול לפני התאות אמה אחת" ולא תלאם בפתח רק באולם. ואתה ראה והבן, כי לא הגיע הלחם הוא האולם, רק ג' מדריגות ההיכל, ושתי חצירות כי... הם. אך הר הבית שהוא לעשיה, לא היה שם ולא נראה. כי הלחם הזה הוא לחם מן השמים, וממנו ניזונים המלאכים, וגם ישראל ניזונו ממנו במדבר. אבל לחם העשיה הוא לחם מן הארץ, והוא תחתון מזה מאד, שיוצא אחר כמה שינוים ותהפוכות דברים. על כן אלו האולמות לא הגיעו רק עד החצר החיצונה פנימה:

[פ"א מ"ד. אות ח]:

גזוזטרא המקיף את החצר

בחצר הזה נראית רצפה גדולה מאד. תחלתה מגובה השערים, וסובבת החצר סביב, ובה נראו ל' לשכות. וכבר ידעת כי כל קרקע מן המלכות הוא. ובאלה הלשכות יבוא השפע ראשונה, ומהם ירד אל החצר למטה. ואומר לך למה הם הלשכות האלה; כי הם לג'

השרים הגדולים והנכבדים מאוד, שמועא"ל מטטרו"ן יהוא"ל, שרי כל הצבאות אשר ביצירה, ולהם נמצאו הלשכות, עשר לאחד. ולא שהם עולים שם, כי כבר שמעת, איך כל המקבל מן הפתח הוא מקבל. אלא ששם יורד השפע הראוי להם, ונתן להם אחרי כן, ומשם יורד השפע אחר כך לשאר החצר:
[פ"א מ"ח. אות י']:

הלשכה אשר נגד הגזרה

מסוף חומת החצר הפנימית בתוך החיצונה, נמצאו כדמות לשכות נפלאות הולכות נגד כל הבנין, מאה אמה לצפון וכן לדרום. ורוחב הלשכות חמשים אמה, והם ג' עליות זה על זה. ותדע, כי אלה הם המקומות ששם מקבלים המלאכים אותו השפע שאמרתי, שהם מקבלים מחוץ סביבות ההיכל. כי השפע יוצא מן המונח אל החדרים, ומן החדרים נכלל במסיבה, ומשם רחוק עשרים אמה יגיע אל הלשכות, ושם יקבלו אותו המלאכים: והוא מקום אכילת הקדשים. כי הוא השפע היורד אל הענפים, אחר שכבר נכללו בשרשו ונעשה הזיווג הנאה. ועתה תראה, כמה רחוק הם מקבלים מן הקודש; אבל נשמות ישראל מקבלים משם מבפנים, ועל כן אמרו, שמחיצת ישראל לפנים ממלאכי השרת היא. והלשכות האלה מכלל החצר הפנימית נחשבים. ותראה כמה הוא המרחק, כי הוא עשרים אמה, מפני רוב אור הב' יודי"ן שבנו את הקודש פנימה. והנה פתח הלשכות האלה אל הבנין, כי משם מקבלים, וגם לחט נמצא להם פתח. ושיעור החמישים כבר פירשתי לך בשערים (והרל"א). ונמצאו הלשכות האלה כנגד התאים ממש, כי מהם מקבלים:
אך הלשכות העליונות קצרות מן התחתונות, כי ממקום גבוה מאד הם מקבלים. ומתחת הלשכות העליונות מתפשטים ג' עמודים גדולים יוצאים תחת חומתם, והחומה נסמכת עליהם. ג' עמודים אלה מחומת העליונות יוצאת, ומגעת עד הארץ למטה, ואחריהם נבנית החומה לתחתונות, על כן היו התחתונות רחבות מן העליונות. וזה הענין נתבאר בפסוק, (מב, ה) "והלשכות העליונות קצרות כי יוכלו אתיקים מהנה" וגו', כי האתיקים אוכלים בבנינם מאויר התחתונות. ועל הבנין ההוא נסמך כותל הלשכות העליונות. כי אין העמודים האלה כעמודי החצירות, כי עמודי החצירות הם מבחהן מקבלים מן החצירות, על כן נסמכים אליהם. אך אלה הם מחזיקי הבנין ובעביו הם נכנסים, על כן דחקו האתיקים את התחתונות להיות לעליונות יסוד. והאמת, כי הם יצאו ראשונה מן

העליונות, ואחריהם נסגרה החומה סביב. ומ"ש - מהנה, הוא כי לא בכל לשכה יש אתיק, כי ג' אתיקים הם בכל הכותל:
[פ"א מ"ח, מ"ט. אות יב]:

מקום בישול קדשי קדשים

ומקום נמצא בצפון, בין הלשכות והבנין לפאת ים, ששם נמצא בישול לקדשים להיותם ראויים לאכילת הכהנים. והבן, כי הבישול במים הוא ועל האש:
[פ"א מ"י]:

לשכות חצר החיצונה מסופם של תאים

ולקצה החדר הג' מחדרי השער הצפוני, וכן לדרומי, נמצאו לשכות אחרות כראשונות; ארכן מאה אמה ורחבן חמישים, ופתחיהם לכאן ולכאן. ואומר לך מה משמשות אלה הלשכות, כי העליונות הם לחצר הפנימית, שבהם מקבלים שרי הבריאה מאחורי הבית. ואלה לחצר החיצונה, שבם מקבלים צבאות היצירה מן החצר הפנימית. ונמצא, שהשפע העיקרי יוצא דרך הפתחים, ואלה הארות הם שלוקחים כך יותר למעלה. ואלה הלשכות נפתחות גם כן בתוך החצר הפנימית עצמו. ונמצאו כל אלה פתחי שפע אל מלאכי היצירה. ולשכות הפנימית רחוקות מן הבנין, ואלה סמוכות יותר אל החצר; כי אין כח האור בכאן ככחו שם, על כן יעמדו בו יותר:
[פ"א מ"ז. אות יא]:

מקום בישול קדשים קלים

ובארבע מקצועי החצר הזה נראו ארבע חצירות, ארכם ארבעים אמה ורחבם שלושים, שבהם מאירים ד' מאורות גדולים. פעולתם - לתת כח אל הקדשים קלים שיוצאים לחט להתקן שם, להיות ראוים ונכונים למקבליהם. וכל הכנה - במלכות, על כן היו ארבע המאורות ד' שמות אדנ"י. ועל כן אורך כל אחד מהם ארבעים ורחבם ל'. ונמצאו ארבעים פעמים שלושים, כי לכל אות מהם נמצאו ג' אותיות במילוי:
[פ"א מ"ז. אות יג]:

אולמות בעובי חומת החצר

בחומת החצר נראו כמו אולמות. והם בית קבול אל האור המתפשט מבית לחצר; כי בהגיעו אל החומה עשה לו שם משכנות לשבת. אך לא עצר כח לבקוע בחומה, רק

במקום השערים ששם הגיע אור ג' המאורות הגדולים. ונמצאו, כל האולמות האלה בסוד ההי"ן, כי כן כל מקום דירה הוא כך, ועל כן רחבם ה' אמות. ובהתחזקם נתרבה האור,ועשה ארכם ה' פעמים ה' שהם כ"ה:
[אות יח]:

הר הבית

ועתה אפרש לך ההר הבית, והוא המקום שממנו מקבלים פקידי העשיה. ונמצא שיעורעל חומתו המגבלת את כל האור אשר לפנים ת"ק קנים על ת"ק קנים. וטעם לשיעור הזה, כי כל ההנהגה בהסכמה גדולה וביחוד עצום היא יוצאה. וכל המאורות מתחברים זה בזה, ואינם פונים איש לעברו; כי כולם פניהם למקום אחד, ורוחם כמו כן למקום אחד הוא הולך. והענין הזה ביארו יחזקאל במראותו, "אל אשר יהיה שמה הרוח" וגו'. ועל כן לא נעשה דבר מידי המלכות אשר לא צוה עליו המלך, והוא העץ החיים שמהלכו ת"ק שנה. על כן עמד השיעור היותר גדול - ת"ק, ולא הרחיב יותר; כי כאשר קבלה - כן תתן:
[פ"א מ"א. אות א]:

יתרון מדות הר הבית העתיד

אך יתרון הבית הזה מן הראשון, כי הראשון היה ת"ק אמה, וזה ת"ק קנים; להיות השיעור בקנה המדה מפני גילוי הראשית הנעלם, אשר זכרתי לך בראשונה. ותראה, כי לא נמצאו לשכות או חדרים בהר הבית, כי אין ההשגחה כל כך פרטית על שאר הבריות, כמו על האדם:

שערי הר הבית

ה' שערים נמצאו לחומה הזאת, שנים לדרום ואחד לכל שאר הרוחות. גובה השערים ורחבם ככל שאר שערי המקדש. וצריך שתדע, כי החומה היא אדנ"י, וזה כבר פירשתי לך למעלה. ודלתות השער גם כן הם אותיות אדנ"י הפשוטות, הסוגרות את השער עצמו - א"י לימין ד"ן לשמאל. ולפנים מן החומה האור המאיר שם כלו נמשך בשם הוי"ה ב"ה, על כן כתוב זה השם הוא המאיר ויוצא מתוך השער. ובהפתח כל שער מן השערים (בשער) - אותיות ידועות בכל שער, בולטות ונוצצות עולות ויורדות. והאותיות האלה הם ראשים לראש השער ההוא. ועל כן בהאיר האותיות האלה יבואו הקרואים להם,

ועמדו על פתח השער,שם יקבלו מה שיקבלו, ושבו למקומם. והאותיות חוזרות ונגנזות ולא נראו עוד, והסגר יסגר:
ובשערי החצירות, י"ג אותיות הם בולטות בשער, וי"ג הם באי השער. נמצאו, לג' שערים ל"ט מקבלים, והם כמנין יו"ד ק"א וא"ו שרש ... מאורות פותחי השער:
[פ"א מ"ב]:

ירושלים לדרומו של הר הבית

ועתה אפרש לך סוד גדול מאד, בענין ד' רוחות הנמצאים להר הבית הזה. כי הנה כתוב (מ, ב), "ועליו כמבנה עיר מנגב". ונמצא, שהעיר הוא בדרום והמקדש - בצפון, והסוד עמוק, והבן מאד. כי המלכות בקו הגבורה היא עומדת, והתפארת - רחמים, ושני הקצוות האלה הם הצריכים להתחבר לצורך ההנהגה; וזהו עיקר הזיווג והחיבור, הימין עם השמאל. על כן במקום החיבור הזה צריך [] כל אחד הימין והשמאל. כי כאשר יתחבר השמאל במקום ההוא עם הימין, אז יתמתק בו, ושאר כל מדריגותיו וענפיו נמתקו בימין הזה, ונמצאו ממוסכים ברחמים. על כן המקדש שהוא מקום החיבור הזה הוא לצפון, והעיר לדרום; כי אחרי התמתק זה הצפון בימין יצאה העיר כך, והבן מאד:

ד' רוחות הר הבית

וצריך שתדע, כי ד' רוחות משמשות בהר הבית הזה, ואף על פי שהבית בצפון, הדרום מתחזק בו. על כן נמצא (מבהר) הבית הזה לדרום, ושני לו למזרח שהוא גם כן רחמים, שלישי לו מן הצפון כי שמאל הוא, ומעוטו מן המערב כי הוא שמקבל מן האחרים, והוא פחות מהם:
ואמנם הה' שערים כך הם, כי שני שערי דרום הם שערי הכתר והחכמה - נגד היו"ד וקוצה. ושאר השערים, בבינה תפארת ומלכות - הו"ה שבשם ב"ה:
[פ"א מ"א]:

שלשה סדרים בנתינת השפע

סדר ראשון, הר הבית - קיום הנבראים

והנני מפרש לך עתה סודות גדולים בענין השפע הנתן לבריות העולם הזה מגדלם ועד קטנם. ותדע באמת, ששרש כל הבריות הם הכ"ב אותיות, שהכל מהם יצאו, מצירופיהם ותולדותיהם. והכ"ב אותיות האלה יושבות ראשונה במלכות, ומשם יוצאים צרופים עד

אין חקר. וצרופם בתחלה - רל"א שערים, פנים ואחור, ואחריהם יוצאים תולדות אין חקר ואין מספר. ושלוש אלפא ביתות נראו בראשונה, ראשים על כל האחרים, והם, אבג"ד לימין, תשר"ק לשמאל, אתב"ש לאמצע:

כאשר האיר אור מן הזיווג הקדוש במקום הזה, מרוב האור והזיו נתחזקו הכ"ב אותיות האלה העומדים שם. ומרוב החוזק והכח נראה כאלו נתחדשו אז; ומאור אחד נתגבר מאד כולל את כל הכ"ב האלה, וגם ה' אחרים שהם מנצפ"ך. ושם המאור הזה - אוחז"ה ונכלל בפסוק, "אמרתי אעלה בתמר אוחזה בסנסניו". ונמצא שהשם הזה העולה כ"ז, אחר הזיווג הוא יוצא ומתגבר ומכסה על כל האחרים. על כן גדלה קדושתו מאד ולהמשיך קדושה על האדם, עם שמות אחרים המתחברים לו ונצרפים באותו הפסוק עצמו. ועל כי מן הזיווג הוא יוצא, על כן נאמר, "אעלה בתמר"; וכבר ידעת כי התמר מורה תמיד על הזיווג. ואז מתגבר זה השם אוחז"ה, הוא כולל כל האותיות; וה"סנסניו" שלו, מורים כמשל על הצרופים היוצאים מן האותיות. וצריך שתדע, כי מכאן נמשך כל השפע אל כל הצריך לו, ועל כן נאמר "ויהיו שני שדיך", כי שדיים נקראים המאורות העליונים הנותנים השפע לתחתונים. ולמה אמר "כאשכלות הגפן"? אלא בשעה שעולים התחתונים לקבל מן השערים, הם מתדבקים ונתלים באותיות המאירות בשער, כמו שאמרתי, כי אלה הם שרש לאלה. ובהיותם דבוקים שם, נראו ממש כאשכול שבו תלויים הענבים. ומ"ש, "וריח אפיך כתפוחים", הוא ריח הקרבן העולה באף... [להמתק] הגבורה הנמצאת בו:

ועתה אשלים לפרש ענין השפע שהתחלתי. בשעה שנתחברו יחד התפארת והמלכות, ג' מאורות גדולים יצאו מן ראש התפארת, וירדו דרך היסוד אל המלכות, ושם הגיעו אל ג' האלפא ביתות האלה. ובהגיעם אליהם - מי יוכל להגיד רוב הדרם וזיוום, כי האור עולה ויורד ועולה, בכל אחד מהם בעצמה רבה, ומתפשט בכל תולדותיהם כאחד. ועל ידי זה נמצא כח לכל בריה שבעולם כראוי לה:

סדר שני, סורג - התחדשות הנבראים

אחר כך האיר אור אחר מן הראש הנזכר, והגיע אל הג' אלפא ביתות, ואל תולדותיהם כולם. ומרוב הדר הגדול הזה חזרו כל התולדות, ושבו להיות נכללים בתוך שרשיהם, ונקשר הכל לפני ולפנים. ועל ידי כן לקחו כולם אור חדש גדול מאד, ועל ידו קבלו כח להתחדש הם בעצמם, וגם להוליד תולדות כיוצא בהם. רק לא יצאו התולדות אלא מחיבור האורות והרכבתם זה בזה:

ובהיות האורות האלה מחבקים זה את זה ונרכבים זה בזה, נראה בתוך המקום הזה כמו (ה)חומה אחת, שתהיה החומה ארוגה מעצים מעשה רשת; ונקרא המקום הזה המסובב מן החומה הזאת "סורג". ונמצא, שבמקום הראשון, והוא החיצון הסובב את האחרים, נמצא השפע לקיום כל המינים, והוא האור הראשון שהאיר בראשונה אל הכ"ב אותיות כמו שזכרתי. וזה הקיף הכל, כי הוא הכולל את כל הדברים, ובתוכו נמצאו המקומות האחרים. וגובה החומה הזאת נמצא עשרה טפחים לבד, לא פחות ולא יותר. ואתה ידעת מהו טפח, ומה רומז שיעור העשרה; ונמצא שזה השיעור די לכל הבריות:
[פ"א מ"ג. אות ב]:

סדר שלישי, חיל - תיקון הנבדלים

אחר כך עוד האיר אור שלישי מן הראש הנזכר, והגיע אל האלפא ביתות. וזה האור חזר וקבץ את כל המאורות ואת כל האותיות כולם, וכלל אותם בקשר אחד. ונמצא, שכל זה הקשר שם נכבד ונורא מאד, הוא שם ההוי"ה ב"ה. ועל כן לקחו כוח כל הנמצאים ליתקן בסוד האדם; והוא סוד גדול ליודעי דרכי החכמה ויודעי תיקון העולם כאשר הוא. ותדע, שהשם הזה שאמרתי הוא אד"ם - יו"ד ק"א וא"ו ק"א. ובצאת כל המעשים, יצאו מן הבינה, והיא אקי"ק, ונמלא זה השם באותיותיו אל"ף ק"א יו"ד ק"א, וכך הוא נכנס בתוך ההוי"ה אשר זכרתי, באל"ף האמצעית שבו, ונמצא הכל - הוי"ה ואקי"ק, והכל נכלל באדם. ולמקום שבו נתפשט זה האור שאמרתי, נמצאת חומה סביב, עשר אמות ונקרא "חיל", והוי"ה ואקי"ק הם כמנין חי"ל. והרי נשלמו כל מדות הבית היטב:
[פ"ג מ"ג. אות ג]:

מעלות עולות מחיל לעזרה

ועתה עדיין נשאר לי לפרש לך ענין המעלות הנמצאות בין מקום למקום. ונמצאו במעלות האלה סודות גדולים, כי הם מעלות ממש, שבם עולים העולמות ויושביהם מעולם לעולם. ונמצאו לכל השערים המעלות האלה [שונות], לפי סודותיהם. כי לצד המזרח נמצאו י"ב מעלות גדולות לפי עוצם חשיבותם, ולשני הצדדים האחרים - שבע לאחד. ועתה אפרש לך זה הענין, כי ב' דרכים נמצאו למאורות, ועל כן ב' דרכים הם לעליתם דרך לפי דרך. כי הנה המאורות נחלקים לעשר ולשבע, והשבע הם בסדר ההיכלות, ועשר בסדר המדריגות עצמם. ושניהם צריכים לעלות, וכיצד הם עולים? מתחילים כל המאורות מלמטה למעלה, ונכללים התחתון בעליון, עד שנמצאו כולם

נקשרים בכלל אחד. ועל כן לפי המדריגות נמצאו המעלות, להעלותם מעלה אחר מעלה עד למעלה. על כן נמצאו שבע מעלות לצפון ולדרום לשבע ההיכלות. וי"ב (ל)מדריגות למזרח. ואומר לך למה הם י"ב, והסוד עמוק מאד, על כן צריך שתתן דעתך להבין אותו. מלכות שבחיות נשארה באופנים, ושם נתחלקה לשנים, והשלימה להם מנין המדריגות; ואז נתחדש לחיות מלכות אחר. ומן המלכות הזאת נעשו שני ראשים גדולים אל כל האופנים, עומדים להם למעלה כמו זכר ונקבה. ונמצאו עשר מדריגות, וב' ראשים עליהם. ומפני שחלק מן הראשים נמצא בתוך העולם עצמו, שהוא המלכות הראשון שזכרתי, ועל כן הוצרכו עוד ב' מעלות לנגד הראשים ההם עצמם:

[פ"א מ"ג. אות ד]:

מעלות עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל

ומעלות החצר החיצונה העולות אל הפנימית הם שמונה לכל, ונמצא להם מקום מן האולם עד הפתח כל משך חדרי השער. ואומר לך סוד השמונה האלה. דע כי למעלות האלה נמצאו שמות ידועים, שני שמות הם, ובהם שמונה אותיות, שמהם נעשו אלה המעלות. כי כשצריכים העולמות לעלות, אז יצא מן העליון שפע וכוח אל התחתונים, ובכוח הזה הם מתחזקים ועולים, וכשרצו לעלות החיות אל הכסא, יצאו ב' מאורות עצומים מן הכסא אליהם, ובם נתחזקו ועלו. ובעלותם הם משמיעים שירה נעימה בכוח המאורות ההם, כי בהם מתחזקים ועולים; על כן אינם מניחים אותם, ולא יחסר מהם הכוח:

שני המאורות האלה יוצאים מן החכמה והבינה שבכסא, ונמצא שם המאור הראשון קדו"ש ושם המאור השני ברו"ך, ושרשם יקו"ק אקי"ק. המאורות האלה מגיעים אל החיות. ובהגיעם אליהם - מי יוכל להגיד רוב ההמון וההמולה והחרדה שהם חרדים, והרעש שהם מרעישים לקראתם, ומקבלים אותם באימה ויראה בקדושה וטהרה, ובהם מתחזקים ועולים. וזהו שכתוב, "וקרא זה אל זה ואמר קדוש" וגו', ויחזקאל אומר, "ותשאני רוח וגו' [ברוך כבוד" וגו']. ונמצא שבאלה הב' שמות הם עולים. ועל כן ישראל מדלגים באמרם שני הפסוקים האלה בתפלתם, כי כן בנסוע החיות לעלות אומרים אותם. ואז כתוב, "ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים" וגו'. אך בעמדם במקום העליון נאמר בהם, "בעמדם תרפינה כנפיהם". והבן, איך המעלות הם לפני הפתחים; כי בבקוע האור את החומה ויצא לחוץ, אז נתגלו האורות האלה אל התחתונים:

[פ"ב מ"ב. אות טו]:

מעלות בין האולם למזבח

ולחצר הפנימית נמצאו ל"ב מעלות עולות אל האולם אשר להיכל. והם י"ב מפני ההיכלות שבכסא, שהם ששה בהיכל הרצון, ועוד ו' אחרים, הרי י"ב. והעליון שהוא קודש קדשים הוא העולה באצילות:
[פ"ג מ"א. אות כז]:

שער הפונה קדים סגור

ועתה אודיעך סוד אחד שנצטווה הנביא יחזקאל (מו, א), "בשער החצר הפנימית הפונה קדים". כי שער המזרח הוא מקום עוצם האורה והכוח הגדול, וזה לא יפתח לתחתוניפ רק בשבת ובר"ח. ני מן השער הגדול הוא יוצא בקו המישור, ועל כן יהיה סגור ולא יפתח רק לנשיא שהוא מלך המשיח, כי כוחו גדול, ומפני רוב חשיבותו יפתח לו הפתח הזה. אבל לא לשאר, רק באלו השני ימים. ואומר לך למה באלו הימים, כי באלה הימים מקבלת השכינה מן התפארת אור גדול מאד. ועתה אומר לך מה ההפרש נמצא בין שני הימים האלה. כי יום ראש החדש הוא למטה, רק שהשכינה מקבלת כוח מן התפארת, כוח חדש לנהג את כל חיילותיה כל שלושים הימים שהיא סובבת בהם, אך השבת היא העולה במעלות יותר גדולות; ועל כן באלה ב' ימים יפתח זה השער, והעם באים ומשתחווים לקבל ממנו האור הגדול:

דרך יציאה מהמקדש לעולי רגל

אך ראית הרגל בסוד אחר נצטותה, כי היא לכלול הענפים בשרשיהם שלוש פעמים בשנה. ונמצאו השרשים חלוקים לשנים - א' לימין וא' לשמאל. ועל כן צריכים הם לעבור משער אל שער שכנגדו, להיות כל השרשים מתחברים ומתאחדים, בהתחברם אחד אל אחד, ואז נאמר, "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ":
[פ"ה מ"ד]:

מים יוצאים מבית קודש הקדשים

מפתח הבית הפנימי נמצא שביל קטן, שבה מהלכים מים מתוקים מאד. ואומר לך מהיכן יוצאים אלה המים, ואנה הם הולכים. כי אלו יוצאים ממקום החמדה הפנימי, מקום ששם נתגברו הרחמים מאד; ולכן גם בצאתם שמו פניהם אל הדרום, ומשם עוברים ויוצאים החוצה. ולהיכן הם הולכים? זה נתבאר בכתוב (מז, ח), "ובאו הימה

אל הימה המוצאים ונרפאו המים". כי לרפאות כל מקוה מים ממליחתו הם הולכים, מפני הרחמים הגדולים שנמצא בהם. ונמצא שאין זה כמו השפע הבא לקיום הדברים, אך אור יקר ונכבד מאד הבא ממקום קודש הקדשים, למסוך תוקף הגבורה בכל המקום שנתגברה שם. ועם כל זה ... [נאמר] (שם, יא), "בצאתיו וגבאיו ולא ירפאו למלח נתנו", כי כן צריך להשאיר ממנה בעולם. והוא סוד המלח הצריך על כל הקרבנות, על כן, "למלח נתנו", ומפני זה נשארה; כי לולי כן היו הרחמים מתפשטים לכל הצדדים, והיו כוחות הגבורה מתבטלות:

והנה נמצא שכחות הרחמים יתפשטו מאד בעולם בזמן המשיח, וכל הדברים יהיו עומדים בתיקון גדול מאד, וכל המאורות יהיו מאירים באורה גדולה אשר כמוה לא נהיתה. ותתפשט הקדושה בלי מצרים, ואז תתרבה המנוחה והשמחה בכל העולמות, על כן נאמר, "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו":

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, למהר את גאולתו ברחמיו "ונבנתה עיר על תילה וארמון על משפטו ישב". במהרה בימינו אמן:

קיצור מידות הבית - פרק א

והנני מקצר לפניך כל מדות הבית בכל משפטיהם. בה' פרקים קצרי לשון ובסדר כראוי:

א הר הבית שלושת אלפים אמה על שלושת אלפים אמה, רובו מן הדרום, שני לו מן המזרח, שלישי לו מן הצפון, מיעוטו מן המערב. מקום שהוא רוב מדתו שם הוא רוב תשמישו:

ב ה' שערים יהיו לו, שנים לדרום, וא' למזרח, אחת לצפון, ואחת למערב. גובהו של כותל שש, ועביו שש. גבהן של פתחים חמישים, ורחבן עשר. כעביו של כותל כך עביו של פתח:

ג פנים ממנו - סורג גבוה עשרה טפחים. לפנים ממנו - החיל עשר אמות, וי"ב מעלות עולות מן החיל לעזרה למזרח. לצפון ולדרום - שבע:

ד עזרת נשים - אורך שי"ז על רוחב שי"ב. ג' שערים יהיו לה, א' לדרום, וא' לצפון, וא' למזרח. והאולם יוצא מהם מבפנים. כתלו של אולם שש, ממנו ולפתח אמה ומחצה. נמצא ארכו לרחבו של פתח שלש עשרה אמה, ורחבו שמונה. ושתי עמודים עומדים לסוף כתליו, א' לימינו וא' לשמאלו, ועליהם עשוי כמין דקלים. גבהן של עמודים שישים אמה, ועביים שתים אמות. נמצאו אולם ואיליו עשר אמות. גבהן של פתחים חמישים אמה, ורחבן עשר. והספים שש, בעביו של כותל:

ה ששה תאים יוצאים אצל הפתח מבחוץ, ג' מצד זה וג' מצד זה, ומשוכים מכנגד האולם אמה אחת. נמצאו מן הפתח שתי אמות ומחצה. כותל התא חמש, והתא שש מרובע, נמצא מגג לגג כ"ה אמה. לא יהיו פתוחים אל החוץ, אלא זה לתוך זה. הסמוכים אל הפתח - פתחו של זה כנגד פתחו של זה לאוירו של פתח:

ו וחלונות פתוחים בכתלם של תאים, ועל צידי פתחיהם מבחוץ, ובכתלו של אולם. קצרים מבפנים, ומתרחבים והולכים מבחוץ:

ז רצפה מקפת כל העזרה לג' רוחותיה מלמעלן, ועליה שלושים לשכות. תחתיה של רצפה לגבהו של פתח, והפתח מפסיקה. ולשכות אורך מאה אמה על רוחב חמישים אמה, יוצאות מלמטן לצפון ולדרום, מסופן של תאים. ושני פתחים יש להם, א' לצפון וא' לדרום, ופתח א' לעזרת ישראל. נמצא מן הלשכות לכותל רוחב חמישים אמה על אורך מאה אמה. וד' חצירות של מ' אמה על רוחב ל' עומדות מקצועתיה, ובהם מקום שפיתת קדירות, ששם מבשלים את הקדשים קלים, שתים לפניה, ושתים לאחורי בית הכפורת:

ח מסוף ארכה של עזרה, שנים לשכות יוצאות לצפון ולדרום. ארכן של לשכות כארכו של בית - מאה אמה ברוחב חמישים. ושלושה דיוטאות זו למעלה מזו, וג' עמודים נכנסים בתוך עביו של כותל, א' מכאן וא' מכאן וא' באמצע, ובולטים לשני הצדדים, וג' בכותל שכנגדם, שנאמר, "אתיק אל פני אתיק בשלשים". ועליהם נסמכים כתליהם של עליונות שלא יכבידו. נמצא העליונות קצרות מן התחתונות, שנאמר, "והלשכות העליונות קצרות כי יוכלו אתיקים מהנה" וגו':

ט מן הלשכות עד בית החליפות חמש אמות. מן הלשכות עד הבנין כ' אמה. ושיפוע אמה אחת כונס בתוך כתלה של שניה, שמשם נכנסים לאויר חלל שביניהם. פתחיהם של לשכות לחצר מצד א', ולאויר מצד א', וקדושתם כלפנים, ששם אוכלים קדשי קדשים, שנאמר, "ויאמר אלי לשכות הצפון לשכות הדרום וגו' כי המקום קדוש":

י ומקום יהיה במערבה של עזרה - לצפון, בסופן של לשכות מבפנים, ששם הכהנים אופים את המנחה, ושם מבשלים את קדשי הקדשים:

קיצור מידות הבית - פרק ב

א עזרת ישראל אורך מאה אמה על רוחב שבע עשרה. וכן עזרת הכהנים אורך ק' אמה על רוחב י"ז. וביניהם מעלה גבוה אמה, והדוכן נתון עליה, ובו ג' מעלות, רום מעלה חצי אמה, ושלחה חצי אמה. נמצאת עזרת כהנים גבוה מעזרת ישראל, שתי אמות ומחצה:

ב ג' שערים יהיו לה, א' לדרום, וא' לצפון, וא' למזרח. כשעריה של תחתונה שעריה של עליונה, אלא שאולמות התחתונה מבפנים, ואולמות העליונה מבחוץ. התאים יוצאים מבחט י"א אמה, ג' מצד זה וג' מצד זה, והאולם אחריהם באמצע. נמצא מן הפתח לאולם י"א אמה, שבהם שמנה מעלות עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל:

ג כל העזרה אורך מאה על רוחב מאה אמה, וכתלה שש. ממנה ולכותל עזרת נשים, מאה אמה לכל רוח. ג' לשכות יהיו בה, שנים לשער הצפון, אחת לשכת המדיחים, ופניה כלפי הפתח, ובה ד' שולחנות של שיש שבהם מדיחים את הקדשים. גובה כל שולחן אמה אחת, וארכו אמה ומחצה, ורחבו אמה ומחצה. ואונקליות של ברזל קבועים בתוכה טפח, שבהם תולים ומפשיטים. שניה לה לשכת השיר, ופניה כלפי הדרום, אחת היא ומובדלת בפנים לשתים, שבה הלוים נותנים כנורות נבלים ומצלתים וכל כלי שיר. אחת לשער המזרחי, ופניה כלפי צפון, שבה הכהנים מתלבשים בבגדיהם ויוצאים לעבודה:

ד המזבח ל"ב על ל"ב. עלה שתי אמות וכונס אמה, זה היסוד, נמצא ל' על ל'. עלה ארבע וכנס אמה, זה הסובב, נמצא כ"ח על כ"ח. מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה, נמצא כ"ו על כ"ו. מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה, נמצא כ"ד על כ"ד. אמה שאמרו בת ו' טפחים, חוץ מן הקרנות. וכניסת הסובב והיסוד, שהם באמה בת ה'. חוט של סקרא חוגרו באמצע. והיסוד מהלך על כל פני כל הצפון, ועל כל פני כל המערב, ואוכל בדרום אמה א', ובמזרח אמה א':

ה וכבש יהיה לדרומו של מזבח, ל"ב על רחב י"ו. בית המטבחיים לצפונו. וח' שולחנות, ד' באולם - ב' במזרחו וב' במערבו. וד' בתוך השער - ב' במזרחו וב' במערבו; שעליהם שוחטים העולה והחטאת והאשם:

קיצור מידות הבית - פרק ג

א בין האולם ולמזבח ל"ד אמה, ובהם י"ב מעלות. כותל האולם חמש, והאולם י"א, וארכו כרחבו של היכל. ורחב פתחו ארבע עשר. כתלו של היכל יוצא בשני קצותיו של אולם ה' אמות. בית החליפות עודף עליו מכאן ומכאן; ט"ו אמה רחבם, וכתלם עשר אמות:

ב כתלו של היכל שש, ופתחו י'. ארכו של היכל ארבעים, ורחבו עשרים אמה. ומזוזתו רבועיו ולו ארבע דלתות, ב' בפנים ושתים בחוץ. החיצונות נפתחות לתוך הפתח, והפנימיות לתוך הבית:

ג ב' פשפשין לשער הגדול, א' בצפון, וא' בדרום. שבדרום אין אדם נכנס בו, אלא כהן גדול לאכול בקדשים, שנאמר, "ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה" וגו'; "את הנשיא

נשיא הוא ישב בו לאכול לחם" וגו'. שבצפון נטל את המפתח ופתח את הפשפש, ונכנס מהפשפש להתא, ומהתא להיכל; פתח את השער, יוצא והולך לו:

ד וכלונסות של ארז קבועין מכתלו של היכל לכתלו של אולם, שלא יבעטו. כל הכתלים מכוסים נסרים של ארז, ומצופים זהב על גביהם. וכרובים עשויים אל כל הקירות, ואל כל הדלתות, פני אריה מכאן, ופני אדם מכאן, ודקלים עשוים בין כרוב לכרוב, נמצא לדקל פני אריה מצד א', ופני אדם מצד א':

ה המנורה עומדת בדרומו של היכל; והשלחן בצפונו, גבהו של שלחן ג' אמות, וארכו שתים אמות. והמזבח באמצע, משוך כלפי הפתח לחוץ. האתיקים וחלונות האטומות שוים, לאולם, ולהיכל, ואל בית קדשי הקדשים:

קיצור מידות הבית - פרק ד

א כותל ב' אמות מפסיק בין ההיכל ובין קדש הקדשים. גבהו של פתח שש, ורחבו שבע, ועביו כעביו של כותל שתי אמות. קדש הקדשים עשרים אמה על עשרים אמה, וכותל שלו שש:

ב ל"ג תאים יהיו שם, ט"ו בצפון, ט"ו בדרום, וג' למערב. שבצפון ושבדרום ה' על גב ה' וה' על גביהם, כלם זה אצל זה. שבמערב ג' זה על גב זה. נמצאו ג' דיוטאות על י"א י"א. כותל התא ה', ויסודו שש, והתא ארבע. התחתונים, ג' פתחים לכל אחד, א' לימין, וא' לשמאל, וא' שעל גביו. ובקרן מזרחית צפונית ה' פתחים לתא, א' לתא מן הימין, וא' לתא שעל גביו, וא' למסיבה, וא' לפשפש, וא' להיכל:

ג התחתונה ה' ורובד ו', האמצעית שש, ורובד ז', העליונה שבע, ורובד ז', כונס ועולה בכתלו של בית. ומסבה עולה מתא לתא שעל גביו, שנאמר, "ורחבה ונסבה למעלה למעלה":

ד אורכן של תאים פ"ה אמה, וה' אמות אויר שבהם פתחם של תאים החיצונים, פתוח לצפון ולדרום. כותל התא ה', והתא י"א:

קיצור מידות הבית - פרק ה

א ההיכל מאה אמה על מאה אמה על רום מאה. ממזרח למערב מאה אמה, כותל האולם ה', והאולם י"א, כותל ההיכל שש, ותוכו מ' אמה, שתי אמות כותל, ועשרים אמה בית קדש הקדשים, כותל ההיכל שש, והתא ארבע, וכותל התא שש. מן הצפון לדרום ע' אמה, מסבה וכתלה עשר, כותל התא חמש, והתא ארבע, כותל ההיכל שש, ותוכו

עשרים, כותל ההיכל שש, והתא ארבע, כותל התא חמש, בית הורדת המים וכתלה עשר. האולם עודף עליו ט"ו אמה לצפון וט"ו לדרום, והוא נקרא, בית החליפות. נמצא ההיכל דומה לארי, צר מאחריו ורחב מלפניו:

ב כל העזרה הפנימית אורך מאה על רוחב מאה אמה. מן המזרח למערב מאה אמה, מקום דריסת רגלי ישראל י"ז, מקום דריסת רגלי הכהנים י"ז, המזבח ל"ב, בין האולם ולמזבח ל"ד. מן הדרום לצפון מאה אמה, ד' אמות מן הכותל ולכבש, הכבש והמזבח ששים ושתים. נמצא המזבח מכוון כנגד ההיכל וכותליו, שנאמר, "והמזבח לפני הבית". והשאר מן המזבח עד הכותל לצפון:

ג כל העזרה החיצונה אורך שי"ז על רוחב שי"ב. מן המזרח למערב שי"ז, ממנה עד הפנימית מאה אמה, כותל הפנימית שש, ותוכה מאה, ההיכל מאה אמה, וי"א אמה לאחורי בית הכפורת. מן הצפון לדרום שי"ב, ממנה עד הפנימית מאה אמה, כותל הפנימית לצפון שש, ותוכה מאה, וכתלה לדרום שש, ממנו ולכותל מאה אמה:

ד כל הנכנס לעזרה, מקום שהוא נכנס בו הוא חוזר ויוצא, חוץ מן הראיה שאינו יוצא אלא כנגדו, שנאמר, "והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה". שער המזרחי אינו נפתח אלא לנשיא; ובשבת ובראשי חדשים נפתח עד הערב, שנאמר, "שער החצר יהיה סגור וגו' ביום השבת יפתח וביום החדש יפתח":

תושלב"ע: